ΑΛΛΑΖΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ: Χαρτογράφηση των κινδύνων, Διάγνωση των αναγκών και Μοντελοποίηση της Πολυτροπικής Παρέμβασης προς την Προσωπική Ανάπτυξη και την Κοινωνική Ένταξη των νέων σε Δύσκολες Καταστάσεις

CHANGING YOUTHstories Mapping risks , diagnosing needs and modelling multimodal intervention towards personal growth and social inclusion of young people in difficult situations

Αλλάζοντας τις ιστορίες των νέων

Ιστορίες με μια αρχή, μια μέση και μια ...αλλαγή

Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στην Συστημική –Διαλεκτική Προσέγγιση στην Υποστήριξη Νέων σε Κρίση

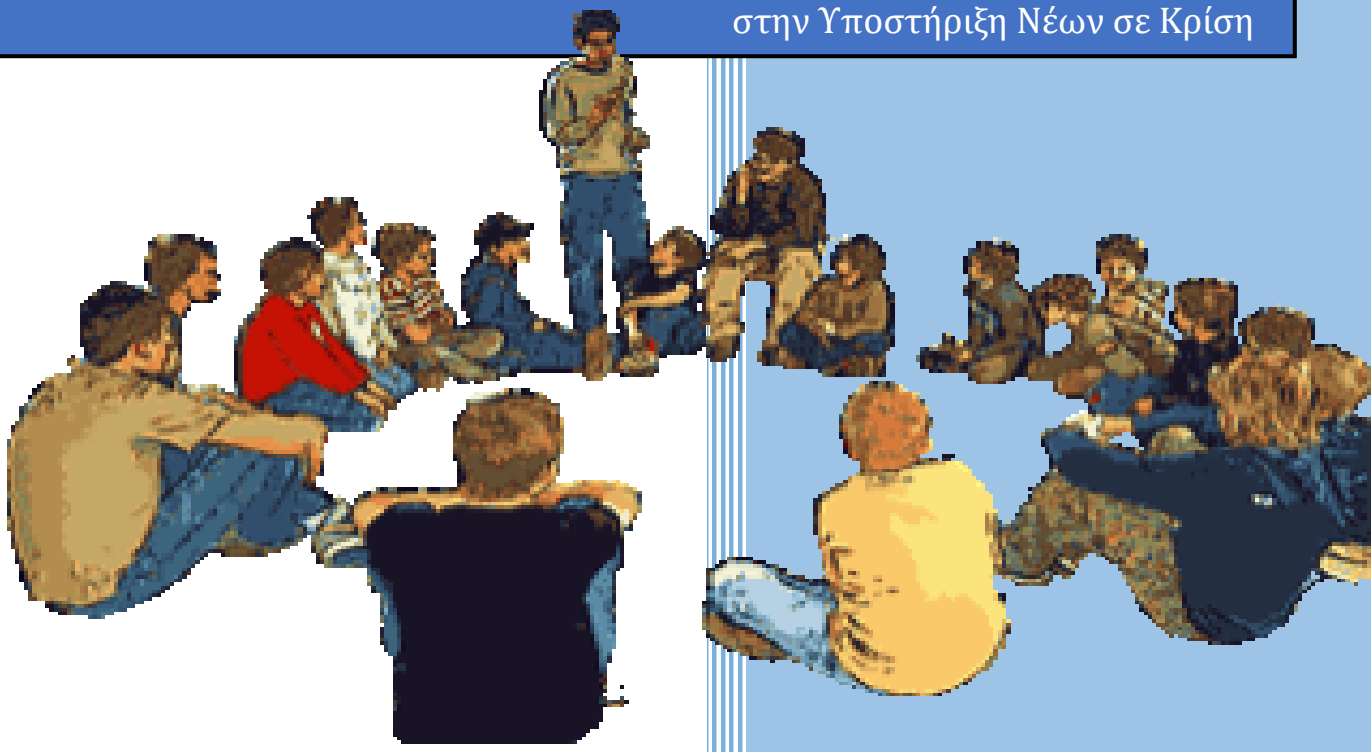

Συγγραφέας

Αθηναϊκό Κέντρο Μελέτης του Ανθρώπου (ΑΚΜΑ)

Με την συνεισφορά των:

Eughenia s.c.s., Italy

Centrul de Reeducare Buzias, Romania

FITT, Romania

Eurosuccess Consulting, Cyprus

Κεντρικοί Συγγραφείς:

Παύλος Σαλίχος και **Κυριακή Πολυχρόνη** (Ελλάδα)

Αθηναϊκό Κέντρο Μελέτης του Ανθρώπου (ΑΚΜΑ)

Συνεργάτες :

Mihai Vilcea - FITT (Ρουμανία)

Petrus Ghita - FITT (Ρουμανία)

Michele Bulzis - EUGHENIA (Ιταλία)

Michele Corriero - EUGHENIA (Ιταλία)

Simona Boțilă- BUZIAS (Ρουμανία)

Alina Oana Zamoșteanu- BUZIAS (Ρουμανία)

Marina Valdora Simonetti - BUZIAS (Ρουμανία)

Giorgos Giorgakis - Eurosuccess Consulting (Κύπρος)

Iakovos Stylianou – Eurosuccess Consulting (Κύπρος)

Συνεργάτες στο Έργο

Αθηναϊκό Κέντρο Μελέτης του Ανθρώπου (ΑΚΜΑ)

Centrul de Reeducare Buzias (Ρουμανία)

FITT Timis County Youth Foundation (Ρουμανία)

Eughenia s.c.s (Ιταλία)

Eurosuccess Consulting (Κύπρος)

Χαρτογράφηση των κινδύνων, διάγνωση των αναγκών και μοντελοποίηση της πολυτροπικής παρέμβασης προς την προσωπική ανάπτυξη και την κοινωνική ένταξη των νέων σε δύσκολες καταστάσεις (Project No: 2016-1-RO01- KA205—023754)
Το περιεχόμενο του παρόντος εγχειριδίου δεν αποτελεί επίσημη δήλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ευθύνη για το περιεχόμενο και τις απόψεις που εκφράζονται στο παρόν εγχειρίδιο ανήκουν αποκλειστικά στους συγγραφείς.

Πίνακας Περιεχομένων

Επισκόπηση Εκπαίδευσης 5

Ημέρα 1 5

Ημέρα 2 έως Ημέρα 10 6

Βασικές Έννοιες 6

Σύνδεση 6

Σχηματισμός Ομάδας /Συστήματος ..... **Error! Bookmark not defined.**

Βιωματική Διαδικασία 6

Μικρές Ομάδες ..... **Error! Bookmark not defined.**

Ολομέλεια 7

Κλείσιμο/Σύνθεση ..... **Error! Bookmark not defined.**

Δομή Εκπαίδευσης 8

Εργασίες 11

Συλλογισμός 11

Αναλυτική Περιγραφή Εργασίας 18

Ασκήσεις Σύνδεσης & Σχηματισμού Ομάδας ..... Error! Bookmark not defined.

Κάτι που σας αρέσει να κάνετε 18

Παρουσίαση Συμμετέχοντα: γνωρίζοντας ο ένας τον άλλον ..... **Error! Bookmark not defined.**

Χρησιμοποιώντας σύμβολα: μουσική, στίχος, ήρωας ..... **Error! Bookmark not defined.**

Μια θετική στιγμή στην επαγγελματική σου ζωή ..... **Error! Bookmark not defined.**

Μια δύσκολη στιγμή στην επαγγελματική σου ζωή ..... **Error! Bookmark not defined.**

Εργασίες Εμπειρικής Διαδικασίας ..... Error! Bookmark not defined.

Παιχνίδι Συστήματος 20

Παιχνίδι Ανταλλαγής 21

Κύκλος Ζωής Οικογένειας 23

Οικογένεια σε Κρίση 23

"Είναι Δευτέρα 14.40..." 25

Διευρύνοντας το Πλαίσιο 27

Εαυτός vs Ρόλων στο Εργασιακό Πλαίσιο 28

Αξιώματα Επικοινωνίας 30

"Είναι η τελευταία ώρα της σχολικής ημέρας…" 31
Εργασίες για Κλείσιμο: 33
Ικανοποιητικό Αίτημα ..... **Error! Bookmark not defined.**
Ονειρεύομαι..... **Error! Bookmark not defined.**
Μαγικό Κατάστημα 34
Δείκτης συνολικής διάγνωσης και πολυεστιακής παρέμβασης 36
Μετανάστευση/ Πρόσφυγες [Ελλάδα] ..... Error! Bookmark not defined.
Εγκατάλειψη σχολείου [Ρουμανία] ..... Error! Bookmark not defined.
Απόκλιση ..... Error! Bookmark not defined.
Ασυνέπεια [Ρουμανία] ..... Error! Bookmark not defined.
Εθισμός στα Ναρκωτικά [Κύπρος] ..... Error! Bookmark not defined.
Παραπομπές ..... Error! Bookmark not defined.

Επισκόπηση της Εκπαίδευσης

Το παρόν Εγχειρίδιο αντιστοιχεί σε ένα 10-ήμερο σεμινάριο το οποίο εστιάζει στην εκπαίδευση **για την Υποστήριξη Νέων σε Κρίση** και διεξάγεται από συνεργάτες του **Αθηναϊκού Κέντρου Μελέτης του Ανθρώπου**. Κατά συνέπεια, η δομή και οι εργασίες που περιγράφονται εντός αντιστοιχούν και είναι οργανωμένα με βάση το θέμα και τη διάρκεια του συγκεκριμένου σεμιναρίου. Ωστόσο, η δομή και οι εργασίες μιας τέτοιου είδους εκπαίδευσης μπορούν να κατασκευαστούν, να προσαρμοστούν και να συνδυαστούν με μικρότερης ή μεγαλύτερης διάρκειας σεμινάρια, εφόσον το πεδίο και ο σκοπός των επιλεγμένων ασκήσεων είναι κατάλληλα για το κάθε στάδιο μιας συγκεκριμένης συνάντησης ή του σεμιναρίου στο σύνολό του. Ο προσδιορισμός του πεδίου ενός συγκεκριμένου σεμιναρίου, οι συγκεκριμένες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων του σεμιναρίου, μαζί με την εμπειρία του διευκολυντή και την κατανόηση των δυναμικών της ομάδας θα καθορίσουν την επιλογή των εργασιών και τη δομή του συνολικού προγράμματος.

Εντός αυτής της προοπτικής, οι εργασίες παρουσιάζονται παρακάτω σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: (i) Εργασίες Σύνδεσης & Σχηματισμού Ομάδας, (ii) Κύριες εργασίες, and (iii) Εργασίες για Κλείσιμο. Ο σκοπός αυτής της κατηγοριοποίησης προκύπτει από το γεγονός ότι διαφορετικές ασκήσεις υπογραμμίζουν διαφορετικές θεμελιώδεις αρχές και έννοιες της **Συστημικής-Διαλεκτικής Προσέγγισης**[1], οι οποίες αναδύονται και εμφανίζονται εντός συγκεκριμένης διεργασίας και χρονικής στιγμής μιας βιωματικής διαδικασίας μάθησης.

"Η διαμόρφωση συστημικής σκέψης και ολιστικής κατανόησης ενώ, την ίδια στιγμή, εκπαιδεύεις για την προσωπική διαφοροποίηση του εκπαιδευόμενου, είναι μια διαδικασία "μετασχηματιστικής μάθησης".
Είναι η εμπειρία μας ότι αυτή η επαγγελματική και προσωπική διαδικασία μετασχηματισμού μπορεί να επιτευχθεί πληρέστερα σε ένα πρόγραμμα ομάδας κατάρτισης το οποίο, καθ 'όλη τη διάρκεια της πορείας του, έχει βιωματικό χαρακτήρα. Ένα μέρος όπου, σε κάθε στάδιο της εκπαίδευσης, δίνονται στους εκπαιδευόμενους οι ευκαιρίες να εστιάσουν στην ενδοπροσωπική τους εμπειρία και να δουλέψουν στις διαπροσωπικές τους δεξιότητες. Η διεργασία της ομάδας των εκπαιδευομένων γίνεται συνεπώς ένα από τα θεμελιώδη εργαλεία μάθησης." (page 41, Πολυχρόνη κ.ά., 2008)

Ημέρα 1η

- Καλωσορίζοντας τους Συμμετέχοντες
- Πρόλογος των Εκπαιδευτών και του Σεμιναρίου:
  - Συν-δημιουργώντας ένα αρχικό "συμβόλαιο"
  - Εισαγωγή της Συστημικής Διαλεκτικής Προσέγγισης
  - Βασικές Συστημικές Αρχές
- Σχηματισμός Ομάδας: δυάδες, μικρές ομάδες, μεγάλη ομάδα
- Εργασία: μεμονωμένα και /ή μικρή ομάδα
- Ολομέλεια: διαδοχή και σύνθεση

Χαρτογράφηση των κινδύνων, διάγνωση των αναγκών και μοντελοποίηση της πολυτροπικής παρέμβασης προς την προσωπική ανάπτυξη και την κοινωνική ένταξη των νέων σε δύσκολες καταστάσεις (Project No: 2016-1-RO01- KA205—023754)
Το περιεχόμενο του παρόντος εγχειριδίου δεν αποτελεί επίσημη δήλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ευθύνη για το περιεχόμενο και τις απόψεις που εκφράζονται στο παρόν εγχειρίδιο ανήκουν αποκλειστικά στους συγγραφείς.

Ημέρα 2η έως Ημέρα 10η

- Κάθε ημέρα περιλαμβάνει μια πρωινή και μια απογευματινή εργασία, αποτελούμενη από: **Άσκηση Σύνδεσης – Βιωματική Άσκηση – Τελική Σύνθεση**.
- Το ξεκίνημα κάθε ημέρας είναι αφιερωμένο στην "**Σύνδεση**" των συμμετεχόντων, π.χ. συν-δημιουργία συλλογικών σχέσεων, εμπιστοσύνη, ασφάλεια
- Οι βιωματικές ασκήσεις εκτελούνται από τους συμμετέχοντες , μετά από τις οποίες μπαίνουν σε μικρές ομάδες έτσι ώστε να ανταλλάξουν τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις γνώσεις.
- Το κλείσιμο περιλαμβάνει όλη την ομάδα ξανά μαζί:
    - Οι μικρές ομάδες παρουσιάζουν την δική τους ανατροφοδότηση και ο διοργανωτής/εκπαιδευτής αντανακλά πίσω μια συνθετική αφήγηση ολόκληρης της ομάδας όπως προέκυψε από την 'ακολουθία' των αναφορών των μικρών ομάδων– αυτές θεωρούνται ως οι "εσωτερικές φωνές " ολόκληρης της ομάδας.
- Ο διοργανωτής/εκπαιδευτής προσφέρει της θεωρητικές αρχές που διέπουν το συγκεκριμένο έργο και την εμπειρία της ομάδας. Αυτός/αυτή συσχετίζει τη συνολική διαδικασία με το στόχο/θέμα του προγράμματος (στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, με την Υποστήριξη Νέων σε Κρίση)

Βασικές Έννοιες

Σύνδεση

Η σύνδεση αναφέρεται σε μία εργασία/άσκηση/διαδικασία που χρησιμοποιείται για να προωθήσει την ανάπτυξη της ασφάλειας και της εμπιστοσύνης στην ομάδα. Τα μέλη της ομάδας μπορεί να κληθούν να μοιραστούν μια σκέψη/συναίσθημα με τους άλλους σχετικά με το "Πού είναι αυτή την στιγμή" ή "Πώς αισθάνονται ερχόμενοι σήμερα στην εκπαίδευση. Αυτό το μοίρασμα είναι προαιρετικό και αυθόρμητο και επιτρέπει τους διευκολυντές να αποκτήσουν μια καλύτερη αίσθηση των ανησυχιών των μελών της ομάδας και της σύνδεσής τους, και έτσι, διευκολύνει την περαιτέρω ανάπτυξη. Ο εκπαιδευτής/διευκολυντής αποδέχεται και επικυρώνει αυτές τις εμπειρίες και σημειώνει πόσο κοινές αυτές είναι σε τέτοιου είδους εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Διαμόρφωση Ομάδας/Συστήματος

Η Διαμόρφωση Ομάδας / Συστήματος σε μια εργασία /άσκηση η οποία χρησιμοποιείται για να ενθαρρύνει την σύνδεση και να αναπτύξει την αίσθηση του «ανήκειν» στην ομάδα ως σύνολο. Αυτό μπορεί να προϋποθέτει την δημιουργία δυάδων που στην συνέχεια ενσωματώνονται(ομαδοποιούνται) σε ομάδες των τεσσάρων. Με άλλα λόγια, μετακίνηση "από το άτομο στην αρχική ανάδυση της ομάδας ως σύστημα. Σκοπός του σταδίου αυτού είναι να αναπτύξει μια αρχική διαδικασία σύνδεσης για να λειτουργήσει ως βάση, όπου

οι εκπαιδευόμενοι γίνονται περισσότερο συναισθηματικά ανοιχτοί σε μια μαθησιακή εμπειρία trainees ” (σελ 32, Πολυχρόνη κ.ά., 2008).

Βιωματική Διαδικασία

Η Βιωματική Διαδικασία αναφέρεται στο κύριο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Περιλαμβάνει μια εργασία βιωματικής φύσεως: μια δραστηριότητα που εμπεριέχει τόσο εσωτερική εργασία όσο σχεσιακές διαδικασίες και υπογραμμίζει μία ή περισσότερες συστημικές έννοιες/αρχές που πρέπει να μάθουμε.

Μικρές Ομάδες

Οι Μικρές Ομάδες χρησιμοποιούνται είτε για να καταλύσουν είτε για να επεξεργαστούν μια εμπειρία. Τα μέλη μοιράζονται τις σκέψεις και τις εμπειρίες τους πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα ή τα συναισθήματά τους από μια εργασία που εκτέλεσαν –Τι μάθατε από την εμπειρία; Σχετικά με τη δουλειά; Για τον εαυτό σας; Οι μικρές ομάδες καλούνται κάθε φορά να συν-δημιουργήσουν μια σύντομη αναφορά της διεργασίας για ολόκληρη την ομάδα. Κατά καιρούς, η αναφορά μπορεί επίσης να μοιραστεί μέσω μια **ζωγραφιάς** ή ενός **συμβόλου** της διαδικασίας της μικρής ομάδας.

Ολομέλεια

Η Ολομέλεια αναφέρεται στα μέλη ολόκληρης της ομάδας μαζί σε έναν ανοιχτό κύκλο. Αφού συζητήσουν οι μικρές ομάδες επανέρχονται στην ολομέλεια–παραμένοντας πάντα κοντά/δίπλα στους συναδέλφους της μικρής ομάδας. Κάθε ομάδα αναφέρεται στην ολομέλεια, ενώ μοιράζεται την ανατροφοδότηση των συναισθημάτων και όσων έμαθε σε έναν ανοιχτό κύκλο. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι ομάδες δεν παρουσιάζονται σε προκαθορισμένη σειρά. Είναι ελεύθερες να μοιραστούν όταν το θεωρούν κατάλληλο, με βάση τα κριτήρια σύνδεσης με την παρουσίαση της προηγούμενης ομάδων..

“ Η επανένωση ως πλήρης ομάδα είναι μια από τις πιο σημαντικές φάσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αποκαλύπτει ένα μετα-επίπεδο πεδίο της διεργασίας ολόκληρης της ομάδας σε μια μεγαλύτερη πολυπλοκότητα. Αυτό περιλαμβάνει τα κυριότερα θέματα που διαπραγματεύονται στην ομάδα εκείνη τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή της αναπτυξιακής της διαδικασίας, μαζί με τις πολυφωνίες των συναισθημάτων, των ιδεών και των ανησυχιών των μελών της (σελίδα 34, Πολυχρόνη κ.ά., 2008).

Αφήγηση /Σύνθεση Ομάδας

Από την ακολουθία των ποικίλων αναφορών της μικρής ομάδας αναδύεται μια ομαδική αφήγηση - μια αφήγηση η οποία συν-δημιουργείται αυθόρμητα μέσα από το μοίρασμα των εισροών των μικρών ομάδων ή/και συμβόλων, σε ολόκληρη την ομάδα και φανερώνεται από τον διευκολυντή / εκπαιδευτή.

" Ο εκπαιδευτής ακούει αυτές τις αναφορές, βλέποντάς τις ως εκφράσεις των διαφορετικών εσωτερικών φωνών της ομάδας. Προσπαθεί να κατανοήσει το περιεχόμενο, την αλληλουχία και τα σύμβολα των διαφορετικών φωνών σε σχέση με το πλαίσιο/στόχο της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής συνάντησης και το υπό συζήτηση θέμα. Αυτή τη στιγμή, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι να ενημερώσει και να ενσωματώσει τη ροή της διαφοράς στις φωνές της ομάδας. Αυτό γίνεται παράγοντας νόημα από τα σύμβολα μέσα στο πλαίσιο της αλληλουχίας που εκφράζονται και αντανακλώντας, πίσω στην ομάδα, μια ενοποιημένη σύνθεση σχετική με την όλη διεργασία της ομάδας..

Ο εκπαιδευτής μπορεί να θεωρηθεί ως ένας "εξωτερικός μάρτυρας " της διεργασίας της ομάδας. Εκείνος που εκφράζει στην ομάδα την κατανόησή του για το τι εξελίχθηκε ως «μονάδα που αντικατοπτρίζει την ομάδα», διευκολύνοντας έτσι την ανάπτυξη ενός νέου επιπέδου ενοποιητικής συνεργατικής κατανόησης»(σελίδα 34, Polychroni et al., 2008).

Δομή Εκπαίδευσης

Κάθε ημέρα η εκπαίδευση αποτελείται από τρία κύρια διαδοχικά στάδια:

(i) Σύνδεση& Σχηματισμός Ομάδας

(ii) Βιωματική Διαδικασία

(iii) Τελική Σύνθεση

Κάθε μία από τις δύο προαναφερθείσες κατηγορίες περιλαμβάνει πιθανές εργασίες / ασκήσεις που μπορούν να εκτελεστούν ανάλογα με τις συστημικές έννοιες / αρχές που επιθυμεί να τονίσει ο διευκολυντής /εκπαιδευτής για μια συγκεκριμένη συνάντηση - λαμβάνοντας πάντα υπόψη τόσο το πεδίο του σεμιναρίου όσο και τις συγκεκριμένες ανάγκες των συμμετεχόντων με τη δυναμική της ομαδικής διαδικασίας εκείνη τη στιγμή. Αυτές περιλαμβάνουν εργασία τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο μικρών ομάδων.

Το κλείσιμο της ημέρας συνίσταται στο να συγκεντρωθεί ολόκληρη η ομάδα ξανά μαζί. Οι μικρές ομάδες δίνουν το στίγμα τους και ο διευκολυντής φανερώνει την ομαδική αφήγηση που αναδύθηκε και αναφέρεται σε συγκεκριμένες σχετικές συστημικές αρχές/έννοιες.

Κατά συνέπεια, η δομή του Προγράμματος Εκπαίδευσης που αναφέρεται σε αυτό το Εγχειρίδιο βασίστηκε σε μερικά από τα **Θέματα που το Ινστιτούτο** θεωρεί ουσιώδη για την κατάρτιση όσων εργάζονται με Νέους σε Κρίση. Αυτά ήταν:

1. Διαμόρφωση Ομάδας/Συστήματος:
   a. Συν-δημιουργία εμπιστοσύνης μέσα από την σύνδεση
   b. Συμβόλαιο: Μάθηση μέσα από πράξη
   c. Πολυπλοκότητα και Αλλαγή
2. Ο Άνθρωπος ως ένα Βιοψυχοκοινωνικό Σύστημα
   a. Ιεραρχία και Διάδραση των Συστημάτων
   b. Σπουδαιότητα Πλαισίου:
      (i) Κοινωνικοπολιτισμική /Παγκόσμια Αλλαγή: μετάβαση/αποτελέσματα στη λειτουργία (συγκεκριμένα στη σημερινή νεολαία)
   c. Οικογενειακή Λειτουργία και Αλλαγή Κύκλου Ζωής: εφηβεία και νεαρή ενήλικη ζωή
3. Εαυτός ως μία Διαλεκτική Διαδικασία Ανάπτυξης
   a. Αυτογνωσία/Εσωτερικές Φωνές: ανακάλυψη και αξιοποίηση
   b. Διαγενεακά Μοτίβα
   c. Δεξιότητες Αυτό-Καθοδήγησης: συναισθηματική ενημερότητα, ενδυνάμωση μέσα από προσωπικό νόημα και σύνδεση
   d. Όρια: εαυτός και άλλοι
   e. Ευελιξία: ανοιχτότητα στο καινούριο και/ή σε εναλλακτικές πιθανότητες /λύσεις
4. Διαπροσωπικές Σχέσεις:
   a. Ενέργειες Επικοινωνίας
   b. Προσαρμογή και Ενσυναίσθηση

5. Διεργασία Ομάδας:
   a. Τύποι Ηγεσίας στις Ομάδες
   b. Αντανακλαστική Απήχηση:
      (i) "Η διαφορά κάνει τη διαφορά"
      (ii) Ανοιχτότητα και χρήση όλων των αναδυόμενων φωνών, συμπεριφορών και δυναμικών για αμοιβαίο μεγάλωμα
   c. Συν-εξέλιξη
6. Ενδυνάμωση και Ανάπτυξη: Ενδο/Δια-προσωπικές δεξιότητες για νέους ανθρώπους
   a. Προσωπικό Νόημα

Εργασίες

Συλλογισμός

Οι εργασίες εκτελούνται τόσο κατά τις πρωινές όσο και τις απογευματινές συναντήσεις. Όλες οι εργασίες ακολουθούν μια παρόμοια δομή και ένα σύνολο οδηγιών. Αυτό που ποικίλλει είναι το περιεχόμενο και η μορφή της εργασίας. Πολλές συστημικές έννοιες/αρχές σχετίζονται και μπορούν να συνδεθούν με κάθε εργασία. Η συγκεκριμένη συστημική θεωρητική αρχή και/ή έννοια που ο εκπαιδευτής/διευκολυντής θεωρεί ως συναφή με το θέμα της εκπαίδευσης και με την συγκεκριμένη συνάντηση στην ανάπτυξη της ομάδας είναι η βάση για την επιλογή μιας συγκεκριμένης εργασίας

Αυτό που ακολουθεί–δεν είναι μια εξαντλητικός κατάλογος πιθανών εργασιών–αντιστοιχεί στις εργασίες που επιλέχθηκαν και πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτού του συγκεκριμένου προγράμματος εκπαίδευσης.

Σύνδεση/Εργασίες Σχηματισμού Ομάδας: στοχεύουν στην ενθάρρυνση της διαμόρφωσης της ομάδας ως ζωντανού συστήματος, στην δημιουργία ασφάλειας και στην προώθηση της συνεργασίας και στην ενίσχυση της συνοχής της ομάδας.

Κάθε μέρα του προγράμματος, ανεξαρτήτως της διάρκειάς του, ξεκινά με μια άσκηση σύνδεσης μεταξύ των συμμετεχόντων αλλά και σε όλες τις ημέρες του προγράμματος.

Αυτό που ποικίλλει είναι ο τύπος της εργασίας σύνδεσης που επιλέγεται από τον διευκολυντή / εκπαιδευτή, καθώς η ομάδα εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου - ορισμένες εργασίες μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο μέσα σε μια ήδη σχηματισμένη/αναπτυγμένη ομάδα.

Πέντε πιθανές εργασίες σύνδεσης & σχηματισμού ομάδας ακολουθούν:

1. Παρουσίαση Συμμετέχοντα:
    - Δυάδες: γνωρίζοντας ο ένας τον άλλον
    - Ομάδες των 4: κάθε συμμετέχων παρουσιάζει τον άλλον(από την δυάδα) στην ομάδα, μιλώντας στην συνθήκη του "Εγώ" (δηλαδή σαν να ήταν αυτός)
2. Μια θετική στιγμή στην επαγγελματική σου ζωή
3. Μια δύσκολη στιγμή στην επαγγελματική σου ζωή
4. Χρησιμοποιώντας σύμβολα: μουσική, στίχος, ήρωας
5. Κάτι που σας αρέσει να κάνετε

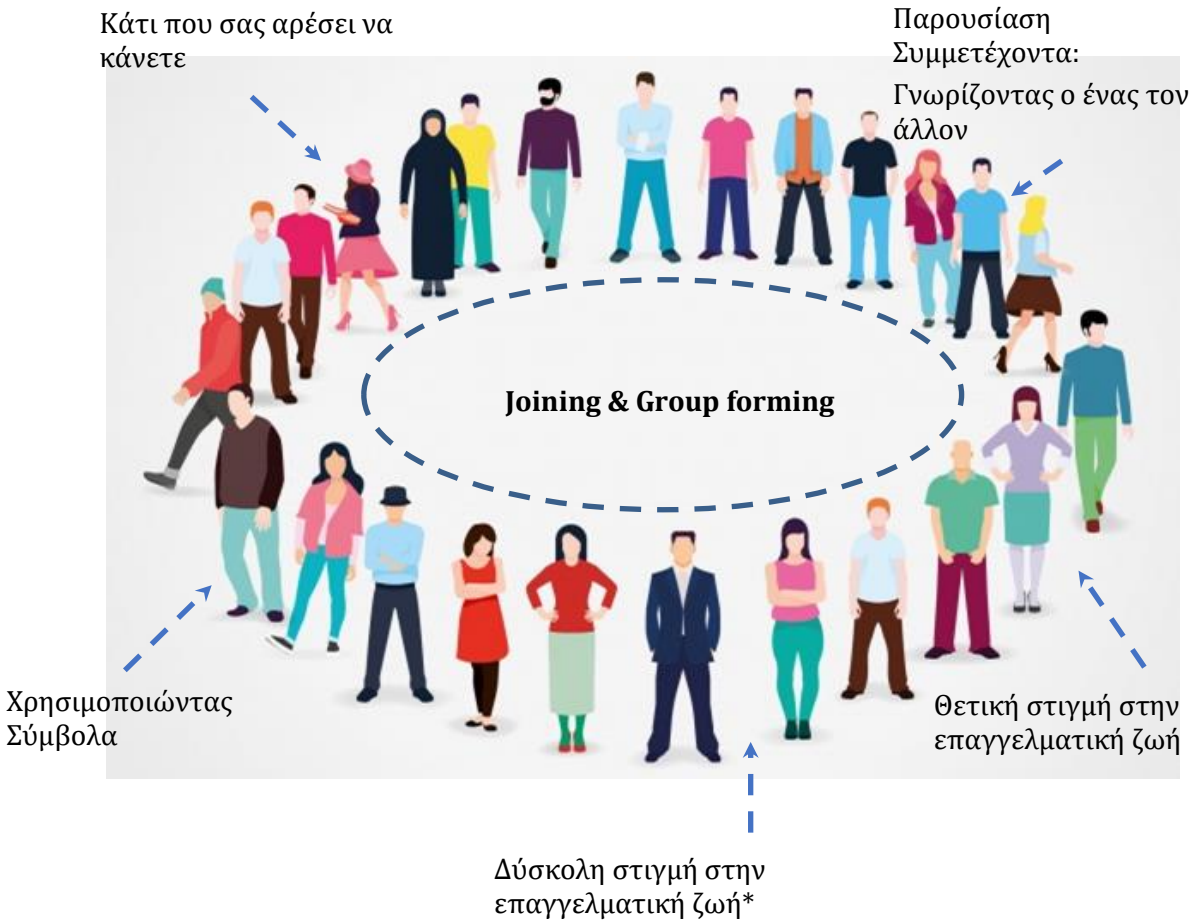

Οι Εργασίες Βιωματικής Διαδικασίας αποτελούν το κεντρικό μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Επισημαίνουν μία ή περισσότερες βασικές έννοιες / αρχές και επιλέγονται ανάλογα. Αυτές οι εργασίες ενθαρρύνουν την κατανόηση της Συστηματικής-Διαλεκτικής Προσέγγισης που προκύπτει από την βιωμένη εμπειρία, τις ιδέες και το μοίρασμα των συμμετεχόντων..

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει εργασίες, όπως:

- Συμπλήρωση Πρότασης: άποψη/εμπειρία
- Παιχνίδι Συστήματος
- Παιχνίδι Ανταλλαγής
- Κύκλος Ζωής Οικογένειας
- Οικογένεια σε Κρίση
- "Είναι Δευτέρα 14.40…": Ιεραρχία/Πολυπλοκότητα
- Διευρύνοντας το Πλαίσιο

- Εαυτός εναντίον Ρόλων στο Εργασιακό Πλαίσιο

Οι Εργασίες Βιωματικής Διαδικασίας αποτελούν το κεντρικό μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Επισημαίνουν μία ή περισσότερες βασικές έννοιες / αρχές και επιλέγονται ανάλογα. Αυτές οι εργασίες ενθαρρύνουν την κατανόηση της Συστηματικής-Διαλεκτικής Προσέγγισης που προκύπτει από την βιωμένη εμπειρία, τις ιδέες και το μοίρασμα των συμμετεχόντων. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει εργασίες, όπως:

- Συμπλήρωση Πρότασης: άποψη/εμπειρία
- Παιχνίδι Συστήματος
- Παιχνίδι Ανταλλαγής
- Κύκλος Ζωής Οικογένειας
- Οικογένεια σε Κρίση
- "Είναι Δευτέρα 14.40…": Ιεραρχία/Πολυπλοκότητα
- Διευρύνοντας το Πλαίσιο
- Εαυτός εναντίον Ρόλων στο Εργασιακό Πλαίσιο
- Αξιώματα Επικοινωνίας
- "Το σχολείο έχει σχεδόν τελειώσει…"

Οι Εργασίες Κλεισίματος εκτελούνται προς το τέλος της εκπαίδευσης και στοχεύουν στο να προσφέρουν στους συμμετέχοντες μια αίσθηση κλεισίματος της συνολικής εμπειρίας.

Σε αυτή τη φάση αρχίζουν να εμφανίζονται τα συναισθήματα κλεισίματος και αποχωρισμού. Οι εργασίες αυτής της φάσης θα πρέπει να διευκολύνουν την έκφραση αυτών των συναισθημάτων και να προωθήσουν την υποβολή εκθέσεων-ενημερώσεων της εμπειρίας κάθε μέλους της ομάδας κατά τη συγκεκριμένη ημέρα ή σε ολόκληρο το σεμινάριο. Είναι επίσης σημαντικό να πραγματοποιηθεί ένα είδος αξιολόγησης τόσο της γνώσης όσο και της όλης διαδικασίας" (Φιλίππου & Καραντάνα, 2010).

Αυτές οι εργασίες περιλαμβάνουν:

- Ικανοποιητικό Αίτημα
- Ονειρεύομαι
- Μαγικό Κατάστημα

Παρακάτω βλέπουμε μια ενδεικτική αντιστοίχιση των εργασιών με τα θέματα εκπαίδευσης / συστημικές αρχές / έννοιες όπως περιεγράφηκαν προηγουμένως.

Εργασίες Σύνδεσης	
Εργασίες	**Συστημικές Έννοιες/Αρχές**
Παρουσίαση Συμμετέχοντα	Αυτο-γνωσία/ Αυτο-επίγνωση
Μια θετική στιγμή στην επαγγελματική ζωή	Έκφραση Εαυτού – σύνδεση/μοίρασμα με άλλους/συνεργασία
Μια δύσκολη στιγμή στην επαγγελματική ζωή	
Χρησιμοποιώντας Σύμβολα: μουσική, στίχος, ήρωας	Ενσυναίσθηση
Κάτι που μου αρέσει να κάνω	Βιοψυχοκοινωνικό Σύστημα Ενδυνάμωση/ Ανάπτυξη Προσωπικού Νοήματος

Καθώς όλες οι εργασίες σύνδεσης εκτελούνται για να προωθηθεί η διαμόρφωση ομάδων, όλες περιλαμβάνουν τις ίδιες συστηματικές έννοιες. Με αυτή την έννοια, οι εκπαιδευτές μπορούν να επιλέξουν μία από αυτές ως αρχικές εργασίες, εκτός από την εργασία "μοιράζομαι μια δύσκολη στιγμή ..." καθώς αυτή η εργασία έχει υψηλότερα επίπεδα έκθεσης εκ μέρους των συμμετεχόντων και επομένως απαιτείται μια πιο καθιερωμένη εμπιστοσύνη και εξοικείωση της ομάδας.

Βιωματικές Εργασίες	
Εργασίες	**Συστημικές Έννοιες/Αρχές**
Παιχνίδι Συστήματος	Διεργασία Ομάδας Ο Άνθρωπος ως Σύστημα
Παιχνίδι Ανταλλαγής	Διαπροσωπική Επικοινωνία Ενδυνάμωση Αυτο-γνωσία/ Αυτό-επίγνωση Έκφραση Εαυτού : σύνδεση/μοίρασμα με άλλους
Κύκλος Ζωής Οικογένειας	Διαγενεακά Μοτίβα Στάδια Οικογένειας και Λειτουργία Ποικίλλες Εσωτερικές φωνές Αυτο-γνωσία / Αυτό-επίγνωση Πολύπλοκη κοινωνικοπολιτισμική και παγκόσμια αλλαγή
Οικογένεια σε Κρίση	Διαγενεακά Μοτίβα Πολύπλοκη κοινωνικοπολιτισμική και παγκόσμια αλλαγή Θέτοντας Όρια Τύποι Ηγεσίας
"Είναι Δευτέρα 14.40…"	Πολυπλοκότητα/Ιεραρχία των Συστημάτων Θέτοντας Όρια Έκφραση εαυτού
Διευρύνοντας το Πλαίσιο	Ευελιξία Εσωτερικές Φωνές Αυτο-γνωσία/ Αυτο-επίγνωση
Εαυτός εναντίον Ρόλων στο	Θέτοντας Όρια

Εργασιακό Πλαίσιο	Ευελιξία Αυτο-γνωσία/ Αυτο-επίγνωση Εσωτερικές Φωνές Έκφραση εαυτού – μοίρασμα με άλλους
Αξιώματα Επικοινωνίας	Διαπροσωπική Επικοινωνία Ενδυνάμωση των δεξιοτήτων επικοινωνίας
"Το σχολείο έχει σχεδόν τελειώσει…"	Δυναμικά Ομάδας: Ρόλοι/Ηγέτες Αυτό-γνωσία/ Αυτο-επίγνωση

Εργασίες για Κλείσιμο	
Εργασίες	**Συστημικές Έννοιες/Αρχές**
Ικανοποιητικό Αίτημα	Ενδυνάμωση και Ανάπτυξη Διαπροσωπική επικοινωνία και δεξιότητες Αυτο-γνωσία/ Αυτο-επίγνωση Έκφραση εαυτού – μοίρασμα με άλλους – ενσυναίσθηση
Ονειρεύομαι	Ενδυνάμωση και προσωπικό νόημα Ευελιξία Έκφραση εαυτού – μοίρασμα με άλλους Αυτο-γνωσία/ Αυτο-επίγνωση Εσωτερικές Φωνές
Μαγικό Κατάστημα	Έκφραση εαυτού – μοίρασμα με άλλους Αυτο-γνωσία/ Αυτο-επίγνωση / Αυτονομία Ευελιξία

Αναλυτική Περιγραφή Εργασίας

Σύνδεση & εργασίες Σχηματισμού Ομάδας

Κάτι που σας αρέσει να κάνετε

Δυάδες *(επιλέξτε το λιγότερο γνωστό σε εσάς πρόσωπο)*

Να γνωρίσετε ο ένας τον άλλο. Αρχικά, παρουσιάστε τον εαυτό σας μοιραζόμενος κάτι για σας, κάτι που πραγματικά σας αρέσει να κάνετε (όχι επαγγελματικά, κάτι σαν χόμπι). Στη συνέχεια, μοιραστείτε τις προσδοκίες σας από αυτό το σεμινάριο, από την άποψη του τι περιμένετε να βγει από αυτό, αλλά και από τον τρόπο που περιμένετε / επιθυμείτε αυτή τη φορά εδώ να είναι.

Ομάδες των 4 (2 δυάδες ενώνονται)

Περιγράψτε το ταίρι σας από την δυάδα όπως εκείνος μοιράστηκε μαζί σας (στο πρώτο πρόσωπο)

Ο καθένας σας να μοιραστεί συναισθήματα, σκέψεις και προσδοκίες.

Γράψτε σε ένα χαρτί συναισθήματα, σκέψεις και τις κοινές σας προσδοκίες γι' αυτό το σεμινάριο.

Προαιρετικά, στις ίδιες ομάδες των 4:

- Γράψτε ένα σύνθημα που να ξεκινάει με την φράση: "Οι νέοι σε κίνδυνο σήμερα..."
- Δώστε ένα ψευδώνυμο στην μικρή σας ομάδα

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων εκφράστηκαν από τις μικρές ομάδες.

Παρουσίαση Συμμετέχοντα: γνωρίζοντας ο ένας τον άλλον.

Δυάδες (διαλέξτε ένα πρόσωπο που θεωρείται ότι είναι διαφορετικό από εσάς και που θα θέλατε να το γνωρίσετε λίγο περισσότερο. Εστιάστε σε κάποια διαφορά με ένα άλλο άτομο που παρατηρείτε στο εδώ και τώρα.)

Οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν τον εαυτό τους από προσωπική και επαγγελματική άποψη. Κάθε δυάδα συζητάει σχετικά με τις ομοιότητες που εμφανίστηκαν / αναδύθηκαν κατά της διάρκεια της διαδικασίας.

Ομάδες των 4 (2 δυάδες ενώνονται)

Κάθε ταίρι από τις δυάδες παρουσιάζει το ταίρι του στην υπόλοιπη ομάδα. Η ομάδα των 4 αναγνωρίζει κάποιες ομοιότητες μεταξύ των 4 αφηγήσεων. Κάθε ομάδα των 4 αναστοχάζεται πάνω στην εμπειρία και διατυπώνει την εμπειρία τους σε μερικές φράσεις.

Η φράση θα μοιρασθεί με την Ολομέλεια..

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων εκφράστηκαν από τις μικρές ομάδες.

Χρησιμοποιώντας σύμβολα: μουσική, στίχος, ήρωας

Δυάδες

Κάθε συμμετέχων θα σκεφτεί ένα σύμβολο για το ταίρι του : μια μουσική που περιγράφει το ταίρι του από την δυάδα, όπως έναν στίχο, ή ένα σούπερ-ήρωα, κ.α.

Ομάδες των 4 (2 δυάδες ενώνονται)

Αναστοχασμός πάνω στην διεργασία.

Ολομέλεια

Μοιραστείτε το στίγμα μέσα στην μεγάλη ομάδα. Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια αλληλουχία των όσων εκφράστηκαν από τις μικρές ομάδες.

Μια θετική στιγμή της επαγγελματικής σου ζωής

Δυάδες (επιλέξτε το λιγότερο γνωστό σε εσάς πρόσωπο)

Μοιραστείτε μία θετική στιγμή της επαγγελματικής σας ζωής, μια στιγμή που θέρμανε την καρδιά σας…

Ομάδες των 4 (επιλέξτε τη λιγότερο γνωστή σε εσάς δυάδα)

Συζητήστε και στη συνέχεια καταγράψτε οποιαδήποτε κοινά σημεία(αρχές, κτλ.) τα οποία αναδύθηκαν στην προηγούμενη συζήτησή σας με τα ταίρια σας από τις δυάδες..

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων εκφράστηκαν στις μικρές ομάδες.

Μια δύσκολη στιγμή της επαγγελματικής σου ζωής

Δυάδες (επιλέξτε ένα άτομο με το οποίο νιώθετε άνετα αυτήν την στιγμή- ΌΧΙ στην πρώτη συνάντηση)

Σκεφτείτε ένα δύσκολο, περίπλοκο γεγονός στην επαγγελματική σας ζωή. Μοιραστείτε την με το ταίρι σας.

Μικρές ομάδες (επιλέξτε ένα άτομο με το οποίο νιώθετε άνετα αυτήν την στιγμή)

Συζητήστε για όσα μοιραστήκατε στις δυάδες σας και δείτε εάν υπάρχουν κάποιες ομοιότητες/κοινά σημεία μεταξύ τους. Καταγράψτε τα.

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων εκφράστηκαν στις μικρές ομάδες..

Ασκήσεις Βιωματικής Διαδικασίας

Παιχνίδι Συστήματος[1]

[Χαρακτηριστικά και κανόνες Συστήματος]

Δύο εθελοντές καλούνται να σταθούν έξω από την ομάδα και να απομακρυνθούν από το δωμάτιο έως ότου τους ζητήσουμε να επιστέψουν.

Για την υπόλοιπη ομάδα: Σηκωθείτε…καθένας από εσάς διαλέγει δύο άτομα στην ομάδα χωρίς να τους το πει και προσπαθεί να….)

- Βήμα 1: Σηκωθείτε. Αρχίστε να κινείστε στο δωμάτιο και κοιτάξτε στα μάτια άλλων, λέγοντας γεια(χρησιμοποιώντας μόνο τα μάτια) και στην συνέχεια, μετά από νεύμα των εκπαιδευτών, σταματήστε να κοιτάτε τους άλλους.
- Βήμα 2: Κάθε συμμετέχων θα επιλέξει 2 άλλους συμμετέχοντες και θα προσπαθήσει βρίσκεται στην ίδια απόσταση ο ένας από τον άλλον- είτε σε τρίγωνο είτε σε σειρά, ανεξάρτητα από το πώς ή πού θα μετακινηθούν τα άλλα 2 άτομα).

[1] Revised version of REOS TOOLKIT MODULE NO. 9: The Systems Game

http://reospartners.com/wp-content/uploads/2015/07/Reos-Partners-Toolkit-Module-9-The-Systems-Game.pdf

Ζητάμε από τους δυο εθελοντές να εισέλθουν και να παρατηρήσουν τι συμβαίνει…Δεν αποτελούν μέρος αυτού του "συστήματος" και θα προσπαθήσουν να εξηγήσουν τι συμβαίνει…

Ομάδες των 4 (όπως και πριν)

Συζητήστε για την εργασία. Μοιραστείτε σκέψεις και συναισθήματα γι' αυτήν

Γράψτε κάτι ως μικρή ομάδα ώστε να το μοιραστείτε με τους υπόλοιπους στην Ολομέλεια

Χρησιμοποιείστε μια αναλογική μορφή έκφρασης, π.χ. ένα σύμβολο, μια ζωγραφιά, κλπ.

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων εκφράστηκαν από τις μικρές ομάδες.

Σχετική θεωρία – σημαντικά σημεία για να σημειώσει ο εκπαιδευτής:

- Η συζήτηση θα αντικατοπτρίζει ορισμένα χαρακτηριστικά του συστήματος :
- Ομοιόσταση (η ικανότητα του οργανισμού/ ζωντανού συστήματος να επιδιώκει και να διατηρεί μια κατάσταση ισορροπίας ή σταθερότητας στο εσωτερικό του περιβάλλον όταν αντιμετωπίζει εξωτερικές αλλαγές)
- Κλειστό σύστημα, αλλά ταυτόχρονα ανοιχτό σύστημα, κλπ.
- Ένα σύστημα είναι κάτι περισσότερο από το άθροισμα των μερών του
- Κάθε αλλαγή σε ένα μέρος των συστημάτων επηρεάζει ολόκληρο το σύστημα κλπ.

Παιχνίδι Ανταλλαγής[2]

[διευκολύνοντας/ προωθώντας σύνδεση, χωρίς χαρακτηρισμούς για τους άλλους]

- Σηκωθείτε, σπρώξτε τις καρέκλες προς τα πίσω
- Περπατήστε τριγύρω σε όλη την αίθουσα…όχι τόσο γρήγορα, με τον δικό σας ρυθμό, προς την δική σας κατεύθυνση… Ενώ περπατάτε, προσπαθήστε να χαιρετάτε τους άλλους που συναντάτε στο μονοπάτι σας, μόνο με τα μάτια σας! (…Συμπεριλάβετε ολόκληρη την αίθουσα, μην μένετε στα περίχωρα…)
- When I say "switch Όταν σας πω "αλλαγή", θέλω να συνεχίσετε να περπατάτε δίχως να κοιτάζετε άλλα άτομα, χωρίς να χαιρετάτε…(όπως στο αεροδρόμιο, όταν βιάζεστε…χωρίς να επικοινωνείτε με κανέναν. Προσπαθήστε να μείνετε σε επαφή με το συναίσθημά σας.

[2] Revised version of REOS TOOLKIT MODULE NO. 13: The Switch Game

http://reospartners.com/wp-content/uploads/2015/07/Reos-Partners-Toolkit-Module-13-The-Switch-Game.pdf

- Αλλάξτε!: Πείτε γειά με τα μάτια σας...
- Αλλάξτε!: μην κοιτάτε κανέναν, παρατηρήστε το σώμα σας, πώς αισθάνεστε…
- Αλλάξτε!: συνδέεστε με τους άλλους, τους χαιρετάς σιωπηλά..
- Αλλάξτε!: καμία επαφή (παρατηρήστε το σώμα σας)
- Αλλάξτε!: θέλετε να τους πείτε γειά, από καρδιάς...

- Αργά, διαλέξτε ένα άτομο και σταθείτε ο ένας μπροστά στον άλλον
- Κοιτάξτε αυτό το άτομο από την κορυφή έως τα νύχια
- Αναλογιστείτε οποιαδήποτε κρίση έχετε ήδη σχηματίσει σχετικά με αυτό το άτομο, θετική ή αρνητική, ενδιαφέρουσα ή αμβλεία(θαμπή), ελκυστική ή μη…
- Αναλογιστείτε τις κρίσεις που έχετε σχηματίσει από αυτό το άτομο… Φέρτε στο μυαλό σας αυτές τις ετικέτες/κρίσεις. Τώρα σπρώξτε τις μακριά!
- Αυτό το άτομο έχει ένα παρελθόν, έχει μια οικογένεια, έχει όνειρα, φιλοδοξίες, έχει μια γέννηση, ένα πεπρωμένο στη ζωή και ένα θάνατο.
- Το πρόσωπο μπροστά σου αποτελεί ένα μυστήριο για σένα…
- Αποχαιρετίστε.
- Βρείτε ένα άλλο ταίρι. Κοιτάξτε αυτό το άτομο από την κορυφή έως τα νύχια. Συνειδητοποιήστε οποιαδήποτε κρίση…Βγάλτε τις μακριά! Αποτελούν δικές σου κρίσεις! Αυτό το άτομο είναι μοναδικό…... έχει μια γέννηση, ένα πεπρωμένο/μονοπάτι και ένα σημείο ένα θάνατο… Αποτελεί ένα μυστήριο… Πείτε του/της αντίο όπως νιώθετε…
- Ψάξτε 3 άλλα άτομα και καθίστε μαζί. Σχηματίστε μικρές ομάδες.
- Μιλήστε για την εμπειρία σας: Τί είναι εδώ που προσπαθούμε να μάθουμε;

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων ειπώθηκαν από τις μικρές ομάδες.

Σχετική θεωρία - σημαντικά σημεία για να σημειώσει ο εκπαιδευτής::

- Όλοι μας είμαστε εδώ παρόντες, χωρίς προκαταλήψεις.
- Όλα αυτά είναι προβολές, όχι πραγματικά γεγονότα.
- Την ανάγκη να είσαι ο εαυτός σου και ταυτόχρονα την ανάγκη να συνδεθείς.
- Αυτονομία μέσα από και για την Αλληλεξάρτηση

Κύκλος Ζωής Οικογένειας

Οι εκπαιδευόμενοι σχηματίζουν μικρές ομάδες -" οικογένειες " σε διαφορετικές φάσεις της ζωής:

1. Νιόπαντροι, χωρίς παιδιά
2. Οικογένεια με μικρό παιδί/ μικρά παιδιά
3. Οικογένεια με παιδιά στην εφηβεία
4. Οικογένεια με νεαρό/ούς ενήλικα/ες

Ο εκπαιδευτής δίνει τις ακόλουθες οδηγίες σε κάθε οικογένεια:

- Τι σκοπεύετε να κάνετε αυτό το σαββατοκύριακο;

  Αφού έχουν γράψει το σενάριο που προέκυψε από την συζήτησή τους, κάθε οικογένεια μπαίνει στον κύκλο και παίζει, χωρίς σχόλια.

Στη συνέχεια, επιστρέφουν στην Ολομέλεια και κάθε μέλος απαντά στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Πώς αισθάνθηκες για (ή μέσα) σε αυτήν την οικογένεια;
- Πώς θα περιέγραφες τη συναισθηματική ατμόσφαιρα της οικογένειας, με λίγα λόγια;
- Έχετε συμμετάσχει όλοι στη λήψη αποφάσεων της οικογένειας; Έχουν ακουστεί όλες οι φωνές και έχουν ληφθεί υπόψη;
- Πώς αισθάνθηκε κάθε μέλος της οικογένειας στο τέλος της συζήτησης;
- Εάν οι γείτονές σας ήταν σε θέση να παρακολουθήσουν τη συζήτηση, ποια ψευδώνυμα θα έδιναν στην οικογένειά σας;

<u>Μικρές ομάδες</u>

Οι εκπαιδευόμενοι σχηματίζουν μικρές ομάδες αποτελούμενες από ένα τουλάχιστον μέλος κάθε οικογένειας. Συζητούν πώς ένιωσαν, τι βίωσαν, τι κατάλαβαν. Υπό το φως ποιανού μεγάλου έργου, ποιων σημαντικών αλλαγών είναι η οικογένεια αυτήν την στιγμή;

<u>Ολομέλεια</u>

Οι μικρές ομάδες μοιράζονται τις αναφορές τους και ύστερα οι εκπαιδευτές συνοψίζουν με τη θεωρία σχετικά με τις φάσεις ζωής.

Οικογένεια σε Κρίση

[Παιχνίδι-ρόλων]
(5 μέλη της οικογένειας: πατέρας 41 ετών, μητέρα 39 ετών, γιός 14 ετών, κόρη 12 ετών, κόρη 8 ετών)

Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να σχηματίσουν μικρές ομάδες για κάθε ρόλο / μέλος της οικογένειας στη συγκεκριμένη ιστορία, ή τουλάχιστον για τους τρεις πρώτους (πρέπει να είναι τουλάχιστον τρία άτομα

σε κάθε μικρή ομάδα/μέλος). Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής διαβάζει την ακόλουθη ιστορία / συμβάν, την οποία οι εκπαιδευόμενοι ακούνε μέσα από τους ρόλους τους:

> Ο Πέτρος είναι αρχιτέκτονας με δικό του γραφείο το οποίο είναι πολύ επιτυχημένο. Συνήθιζε να είναι πολύ καλός μαθητής κατά την διάρκεια των πανεπιστημιακών σπουδών του στη Σχολή Αρχιτεκτονικής του Πολυτεχνείου, όπου γνώρισε την Ελένη. Μοιράστηκαν κοινά όνειρα και σύναψαν σχέση λίγο μετά αφότου γνωρίστηκαν. Όταν ο Πέτρος ολοκλήρωσε την στρατιωτική του θητεία και η Ελένη πήρε το πτυχίο της, παντρεύτηκαν.
>
> Ξεκίνησαν μια επιχείρηση (στούντιο αρχιτεκτονικής)μαζί αλλά σύντομα μετά από αυτό η Ελένη έμεινε έγκυος, οπότε αποφάσισαν πως θα έμενε στο σπίτι. Έκαναν το πρώτο τους παιδί, τον Γιάννη. Μετά από δύο χρόνια έκαναν το δεύτερο, την Άννα, και 4 χρόνια αργότερα το τρίτο τους παιδί, την Μαρία. Έτσι, η Ελένη, έγινε νοικοκυρά..
>
> Ο Πέτρος περνούσε όλο και περισσότερο χρόνο στο γραφείο του. Η Ελένη ήταν ανήσυχη γι' αυτό αλλά δεν μπορούσε να πει κάτι, καθώς οι λογαριασμοί ήταν υψηλοί με τρία παιδιά. Προσπαθούσε να είναι υπομονετική, αλλά συχνά έκανε κάποια πικρόχολα σχόλια σχετικά με την απουσία του πατέρα για τα παιδιά…

Είναι Σάββατο απόγευμα. Ο Πέτρος επιστρέφει σπίτι από την δουλειά στις10:30. Αρπάζει κάτι να φάει και πηγαίνει στο γραφείο του για να ολοκληρώσει κάποια εργασία, αφού έχει προθεσμία έως αύριο. Στο γραφείο του, βρίσκει τα σχέδια/χαρτιά του όλα ανακατεμένα και μουτζουρωμένα! Βλέπει ότι είναι ο γραφικός χαρακτήρας του Γιάννη. Θυμώνει και καλεί, φωνάζοντας, την Ελένη, Εκεί πηγαίνει προς το μέρος του πραγματικά τρομαγμένη.

- Κοίταξε αυτό! Θα τον σκοτώσω!
- Η Ελένη αισθάνεται ακόμα πιο τρομαγμένη τώρα… Δεν ξέρει τι να πει.
- Έλα γλυκέ μου, είναι μονάχα ένα παιδί…
- Ο Πέτρος θυμώνει ακόμη περισσότερο. Ορμάει μέσα στο δωμάτιο του Γιάννη κρατώντας τα ανακατεμένα χαρτιά.
- Γιάννη!!
- Μπαμπά, γιατί μπαίνεις έτσι στο δωμάτιό μου;;
- Είσαι τιμωρία για ένα μήνα! Δεν βγαίνεις έξω με τους φίλους σου, δεν υπάρχουν προπονήσεις μπάσκετ, τίποτα!
- Έλα Πέτρο, μπορεί να το εξηγήσει, δεν το έκανε επίτηδες… (Ελένη)
- Έτσι είναι; Η εκδρομή του στο Ηνωμένο Βασίλειο με την τάξη αγγλικών του αφαιρείται και αυτή! (Πέτρος)

Ο Γιάννης ακούει χωρίς να λέει τίποτα…

Οι μικρές ομάδες / μέλη της οικογένειας καλούνται να καταγράψουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους στο ημερολόγιό τους, χρησιμοποιώντας το πρώτο πρόσωπο σαν να ήταν όλα τα μέρη/ εσωτερικές φωνές του ρόλου τους.

Οι εκπαιδευτές διευκολύνουν τον εσωτερικό διάλογο ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας. [κατάλυση των συναισθημάτων]

Ύστερα, οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να σχηματίσουν μεικτές μικρές ομάδες, όπου μοιράζονται τις προσωπικές τους σκέψεις και το συναίσθημα για την όλη εμπειρία της άσκησης. Γράφουν κάτι με συλλογικό τρόπο.

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων ειπώθηκαν στις μικρές ομάδες..

Σχετική Θεωρία - σημαντικά σημεία για να σημειώσει ο εκπαιδευτής :

- "Ανολοκλήρωτη δουλειά"στην οικογένεια
- Ανάγκη από γονική συμμαχία
- Τιμωρία εναντίον προώθησης του μεγαλώματος

Είναι Δευτέρα 14.40…"

[Εφαρμόζοντας τα αξιώματα-αρχές της Συστημικής-Διαλεκτικής Προσέγγισης σε μεγαλύτερα συστήματα/οργανισμούς]

Μικρές ομάδες

Ακούστε το περιστατικό (μέσα από τα αυτιά του εαυτού σας).

(Το ακόλουθο περιστατικό παρουσιάστηκε από έναν 25 ετών δάσκαλο σε Νηπιαγωγείο σε μια ομάδα εποπτείας.)

"Είναι Δευτέρα , 2:40μ.μ. Όλα τα παιδιά, All children, προσχολικής ηλικίας και νήπια, συγκεντρώνονται στη τάξη των νηπίων. Είμαι ο μόνος δάσκαλος του Νηπιαγωγείου εκεί, εκείνη τη στιγμή. Λέω στα παιδιά : "Καθίστε στο πάτωμα, στο χαλί, και εγώ θα σας διαβάσω μια ιστορία ." Είχα μια συγκεκριμένη στο μυαλό μου, γι' αυτό ξεφυλλίζω ένα βιβλίο αλλά δεν μπορώ να το βρω. Διαβάζω μία τυχαία τελικά, άγνωστη σε μένα. Τα παιδιά δεν μου δίνουν μεγάλη προσοχή. Η Κατερίνα, η Έλλη και ο Μάριος , από την ομάδα των νηπίων, προσπαθούν να ακούσουν. Ο Πάνος, ένα αγόρι 5 ετών, είναι πολύ ανήσυχος / αμήχανος και χαζολογάει με τον Κώστα.

Δύο μητέρες μπαίνουν στην τάξη από την ανοιχτή πόρτα για να πάρουν τα παιδιά τους στον σπίτι. Η Ελένη τρέχει προς το μέρος της μητέρας της. Η Κατερίνα, από την άλλη, δείχνει να μην έχει παρατηρήσει τη μητέρα της. "'Ελα Κατερίνα, καθυστερούμε!". Η Κατερίνα πηγαίνει στη μητέρα της , δείχνοντας λυπημένη. Η μητέρα της τη βοηθάει βιαστικά να φορέσει το παλτό της. Οι μητέρες με ρωτάνε: "πώς ήταν τα παιδιά μας σήμερα;" και, "έφαγαν το μεσημεριανό τους; Απαντώ πως "όλα ήταν καλά", αλλά μέσα μου νιώθω νευρικός...

Οι δυο μητέρες και τα παιδιά τους απομακρύνονται από το δωμάτιο. Συνεχίζω να διαβάζω την ιστορία με χαμηλωμένη φωνή. Την τελειώνω βιαστικά και ζητάω από τα παιδιά να πουν ένα τραγούδι, ενώ θα πάω στο διπλανό δωμάτιο να ελέγξω τα βρέφη. Τη στιγμή που βγαίνω από το δωμάτιο, ο Πάνος, Ο Κώστας και ο Άρης με ακολουθούν. Ο Άρης μου: "Δεν θέλουμε να τραγουδήσουμε!". Ήμουν μπερδεμένο· Δεν ήξερα τι να κάνω.

Περπατάω στο διάδρομο και βλέπω τη βοηθό διευθυντή. "Τι είναι όλος αυτός ο θόρυβος;" με ρωτάει. Της ζητάω να ρίξει μια ματιά στα βρέφη και επιστρέφω στην τάξη. Συνεχίζω το τραγούδι."

Συζητήστε γι' αυτό και προσπαθήστε να απαντήσετε σε αυτήν την πρώτη ερώτηση:

- Πώς αισθάνεται ο δάσκαλος; Ποια είναι η γκάμα των συναισθημάτων του;

Οι ομάδες ανοίγουν και μοιράζονται τις απαντήσεις τους στην ολομέλεια.

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές διαβάζουν το περιστατικό ξανά και οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να διακρίνουν/πουν τα διαφορετικά συστήματα , να τα καταγράψουν σε μικρά κομμάτια χαρτιού και να τα τοποθετήσουν στο πάτωμα με τρόπο που να απεικονίζει /υποδεικνύει τη σύνδεση και τη σχέση μεταξύ τους

Υπάρχουν συνολικά 8 θέματα που πρέπει να επισημανθούν:

1. Ποια είναι τα συστήματα που εμπλέκονται;
2. Όρια (ορισμός και ρύθμιση αυτών). Διαπερατότητα των ορίων (ευελιξία και ακαμψία, κλπ.. , με βάση τις ανάγκες και τις λειτουργίες του συστήματος στο συγκεκριμένο χρόνο και τόπο).
3. Ποιες αρχές λειτουργικότητας διακυβεύονται /παραβιάζονται; Αυτό υπογραμμίζει μια πολύ σημαντική συστημική αρχή: Η σαφής και διαπραγματεύσιμη ρύθμιση των ορίων προάγει τη λειτουργικότητα κοινωνικών/ανθρώπινων συστημάτων
4. Ποιες συνδέσεις και κανάλια επικοινωνίας είναι επαρκή ή ανεπαρκώς διαμορφωμένα
5. Η Αρχή της Ισοδυναμίας και του Ισομορφισμού.
6. Ποια από τις πολλαπλές εκφράσεις του προβλήματος είναι η σωστή για κάθε άτομο, από την οποία αυτός/αυτή μπορεί να ξεκινήσει την αναζήτηση λύσεων.
7. Ποιοι κανόνες είναι δυσδιάκριτοι/ασαφείς και χρειάζονται εξερεύνηση και διαπραγμάτευση;
8. Πώς το πρόβλημα εκφράζεται σε διαφορετικές περιοχές του συνολικού/ευρύτερου πεδίου;

Μικρές ομάδες

Πώς όλα αυτά συνδέονται με το δικό σας επαγγελματικό πλαίσιο;

Μοιραστείτε σκέψεις και συναισθήματα γι' αυτό, λαμβάνοντας υπόψη όλα αυτά τα οποία έχετε μάθει/βιώσει σε αυτήν την άσκηση.

Ολομέλεια

Κάθε ομάδα μοιράζεται μερικά πράγματα από την συζήτησή τους. Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων ειπώθηκαν από τις μικρές ομάδες.

Σχετική θεωρία - σημαντικά σημεία για να σημειώσει ο εκπαιδευτής:

- (Δείξε τη διαφάνεια: "Ιεραρχία Συστημάτων")

Διευρύνοντας τη Διεργασία

- Καθίστε αναπαυτικά στις καρέκλες σας... προσπαθήστε να χαλαρώσετε... επικεντρωθείτε στην αναπνοή σας... ίσως είναι βοηθητικό αν αναπνέετε αργά... Ίσως θα μπορούσατε επίσης να κλείσετε τα μάτια σας... Προσπαθήστε να μπείτε στον εσωτερικό σας εαυτό...
- Φέρτε στη μνήμη σας, από το πρόσφατο παρελθόν, όταν αισθανθήκατε ότι είστε πραγματικά κολλημένοι/μπλοκαρισμένοι, ότι είχατε βρεθεί στη γωνία (αδιέξοδο). Σαν να έχετε χαθεί στο Λαβύρινθο, για το οποίο μίλησε χθες η τελευταία μικρή! Προσπαθήστε να το αισθανθείτε...
- Μόλις θα έχετε φέρει αυτή την ανάμνηση στο μυαλό σας, ανοίξτε αργά τα μάτια σας , χρησιμοποιείστε ένα μαρκαδόρο και φτιάξτε ένα σύμβολο γι' αυτή. Πώς αισθάνεστε; Τι είδους συναισθήματα προκαλεί; [½ χαρτί Α4]
- Τοποθετήστε το δεύτερο χαρτί (ημιδιαφανές) πάνω από το ζωγραφισμένο και με τον ίδιο μαρκαδόρο ζωγραφίστε στο ημιδιαφανές χαρτί κάτι, ένα κομμάτι αυτού που υπάρχει εκεί έξω, που τραβάει τη προσοχή σου που σε εμπνέει. [ριζόχαρτο]
- Τώρα γυρίστε το πρώτο χαρτί ανάποδα(κρύψτε το) και επικεντρωθείτε στο δεύτερο. Αξιοποιήστε αυτό που επιλέξατε και ζωγραφίστε οτιδήποτε σας αρέσει στο δεύτερο χαρτί. Επιτρέψτε στον εαυτό σας να ζωγραφίσει οτιδήποτε αναδύεται.
- Τώρα κοιτάξτε αυτή την νέα ευκαιρία που σας έδωσε η Ζωή. Τι είδους συναισθήματα φέρνει;
- Η Ζωή, (όσο αναπνέετε), δίνει πάντα νέες ευκαιρίες . Πάρτε το τρίτο χαρτί. Βάλτε το δεύτερο χαρτί πάνω σε αυτό και φτιάξτε το χρησιμοποιώντας κολλητική ταινία με οποιοδήποτε τρόπο σας αρέσει. Αξιοποιήστε το νέο ελεύθερο/κενό χώρο και ζωγραφίστε οτιδήποτε αναδύεται. Όταν τελειώσετε, κοιτάξτε ξανά όλη τη δουλειά σας και εστιάστε στα συναισθήματα που αυτή προκαλεί. [χαρτί Α4]
- Η Ζωή δεν παύει να δίνει νέες ευκαιρίες, Πάρε αυτό το τέταρτο χαρτί. Τοποθέτησε το τρίτο χαρτί πάνω σε αυτό, φτιάξτε το με κάποιον τρόπο με κολλητική ταινία, με όποιον τρόπο σου αρέσει. Αξιοποιήστε το νέο ελεύθερο/κενό χώρο και ζωγραφίστε οτιδήποτε αναδύεται. Όταν τελειώσετε, κοιτάξτε ξανά όλη την δουλειά σας και εστιάστε στα συναισθήματα που αυτή προκαλεί. [χαρτί Α4]
- Τώρα πρόκειται να αξιοποιήσετε μια ακόμη ευκαιρία που η Ζωή σας προσφέρει τόσο γενναιόδωρα. [Ορισμένα επιφωνήματα έκπληξης και μια μικρή δυσφορία εκφράζεται από κάποιες φωνές της ομάδας!] Θα σταματήσουμε σε αυτήν την ευκαιρία έτσι ώστε να δουλέψουμε πάνω σε όλη αυτήν την εμπειρία. Προσπαθήστε να αξιοποιήσετε αυτό το νέο άνοιγμα. Τοποθετήστε το ζωγραφισμένο χαρτί στο νέο χαρτί, φτιάξτε το και αξιοποιήστε το νέο ελεύθερο/ κενό χώρο. [1/2 χαρτί παρουσιάσεων]
- Τώρα που τελειώσατε, κοιτάξτε πάλι την δουλειά σας..
    - Δώστε ένα τίτλο στη δουλειά σας, κάτι που μιλάει για την όλη διαδικασία, όπως την έχετε βιώσει. Σημειώστε το.
    - Κοιτάξτε μέσα σας – τι είναι αυτό που αισθάνεστε; Σημειώστε το.
- Επιστρέψτε τώρα στο συμβάν/ κατάστασή σας (αδιέξοδο) που ήρθε στο μυαλό σας αρχικά, όταν ξεκινήσατε αυτή τη διεργασία και ακολουθήστε την ίδια διαδικασία/βήματα...

- Τώρα, έχοντας στο μυαλό αυτή την διεργασία, προσπαθήστε να διευρύνεται το πλαίσιο. Αξιοποιήστε το άνοιγμα και δείτε τι είδους συναισθήματα αναδύει. Τι είναι αυτό που αναδύεται για πρώτη φορά; Τι έχετε καταλάβει για τον εαυτό σας;

Δυάδες

Μοιραστείτε σκέψεις και συναισθήματα για την όλη εμπειρία. Δείξτε στο ταίρι σας τη δουλειά σου, αν θέλετε... Συζητήστε τι φαίνεται κοινό στην εμπειρία σας; Ήταν δύσκολο να διευρύνετε το πλαίσιο;

Ομάδα των 4

Επιλέγοντας μια άλλη δυάδα που θα θέλατε να γνωρίσετε λίγο [μερικές δυάδες επιλέγουν άτομα με τα οποία είναι πολύ κοντά –για παράδειγμα από την ίδια χώρα]. Μοιραστείτε τα κοινά σας θέματα από τις εμπειρίες σας, σκέψεις και συναισθήματα σχετικά με αυτήν την διεργασία...

Πάρτε αυτό το μικρό κομμάτι χαρτιού (¼ Α4) και γράψτε μια/μερικές φράσεις για την όλη εμπειρία, ως μικρή ομάδα.

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων ειπώθηκαν από τις μικρές ομάδες.

Εαυτός εναντίον Ρόλων στο Εργασιακό Πλαίσιο[3]

Φάση 1:

- Φτιάξτε δυάδες/ζευγάρια με κάποιον που δεν γνωρίζετε. Πείτε δυο λόγια για το πώς είστε σήμερα...
- Προσπαθήστε να χαλαρώσετε στην καρέκλα σας. Μπορεί να βοηθήσει να κλείσετε τα μάτια σας. Πηγαίνετε με τη φαντασία στο χώρο που εργάζεστε/ το πλαίσιο εργασίας σας. Φέρτε στο μυαλό σας πώς μοιάζει, το μέρος, τα χρώματα, τα σχήματα, οι μυρωδιές, οι ήχοι, η θερμοκρασία, τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα, την αίσθηση του χώρου, τις κινήσεις που κάνουν οι άνθρωποι γύρω, τα λόγια που λένε, το στόχο του χώρου/εργασίας, οι επαγγελματικοί ρόλοι εκεί...
- Ποια είναι η συγκεκριμένη ώρα της ημέρας που έρχεται στο μυαλό σας; Τι δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα εκείνη την ώρα; Εστιάστε... Ποιο είναι το βασικό χαρακτηριστικό της; Αφήστε να αναδυθεί μέσα σας που δείχνει πώς βιώνετε αυτός ο χώρος, ο χώρος όπου εργάζεστε...Ένα σύμβολο που έχει να κάνει με τον πώς αισθάνεστε εκεί, και πώς κινείστε…
- Σχεδιάστε/ζωγραφίστε αυτό το σύμβολο, το σύμβολο του χώρου όπου εργάζεστε. Δώστε ένα ψευδώνυμο σε αυτό το χώρο.

[3] Agazarian, Y.M., Gantt, S.P., & Twomey, H.,(2006). Roles. In Y.M. Agazarian & S.P. Gantt (Eds.), SCT in Clinical Practice: Applying the Systems-Centered Approach with Individuals, Families and Groups. Livermore, CA: WingSpan Press.

- Τώρα γυρίστε αυτό το χαρτί από την άλλη πλευρά (ώστε να μην το βλέπετε). Κλείστε ξανά τα μάτια σας και σκεφτείτε τον εαυτό σας. Πηγαίνετε στον εσωτερικό εαυτό σας, δείτε πώς αισθάνεσθε τώρα αυτή την στιγμή της ζωής σας. Νιώστε την ατμόσφαιρα, τα χρώματα, την υφή, τους ήχους, τη θερμοκρασία, τις γεύσεις… Συναισθήματα, σκέψεις, σχέσεις, ενέργειες, όνειρα, δύσκολα πράγματα, καλά πράγματα, χαρά, θλίψη… Πώς αισθάνομαι (για) εμένα αυτήν την στιγμή; Αφήστε ένα σύμβολο να αναδυθεί μέσα σας, κάτι που απεικονίζει τον εαυτό σας στο παρόν. Σχεδιάστε/ ζωγραφίστε το. Έπειτα δώστε ένα ψευδώνυμο…
- Μπορείτε να δείξετε τη ζωγραφιά σας στο ταίρι σας, χωρίς να πείτε κάτι. (σιωπηλά!)
- Κλείστε τα μάτια σας και φανταστείτε τον εαυτό σας στο πλαίσιο εργασίας σας, στο παρόν… Πώς θα συνδέατε/συνδυάζατε/ταιριάζατε αυτά τα δύο σύμβολα σήμερα; Δείτε αυτά τα σύμβολα σε μια σχέση. Ποιο ψευδώνυμο και ποιον τίτλο θα δίνατε σε αυτήν την σχέση;
- Όταν είστε έτοιμοι, ανοίξτε τα μάτια σας και μοιραστείτε με το ταίρι σας. Παραμείνετε σιωπηλοί στην αρχή, κοιτάζοντας απλά ο ένας τις ζωγραφιές του άλλου και κρατώντας το συναίσθημα… Δείτε πώς αισθάνεστε, τι είδους ερωτήματα αναδύονται. Μοιραστείτε κάτι από αυτήν την εμπειρία.
- Αναρωτηθείτε, τι συνέβη όταν προσπαθήσατε να κάνετε τη σύνδεση. Τι χρειάστηκε να αλλάξετε στα σύμβολά σας, να προσαρμόσετε; Το αρχικό σας συναίσθημα γι' αυτά άλλαξε;
- Αισθανθείτε ελεύθεροι να συζητήσετε για την όλη εμπειρία

Φάση 2:

- Διαλέξτε ένα άλλο ζευγάρι και φτιάξτε μια ομάδα 4 ατόμων με το ίδιο κριτήριο(μη οικειότητα). Έχετε μοιραστεί πολλά πράγματα, χρησιμοποιώντας αναλογικό κανάλι(επικοινωνίας). Το ταίρι σας θα μπορούσε να σας εκπροσωπήσει. Καθώς θέλουμε να δουλέψουμε στο άτομο μέσα στο ρόλο (τι θρέφει το άτομο μέσα στο ρόλο), αφού μοιραστείτε τη δουλειά που έχετε κάνει με τα εργασιακά-πλαίσια, μοιραστείτε πώς θρέφετε τον εαυτό σας μέσα στον ρόλο σας..

Φάση 3:

- Λένε ότι μια εικόνα ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις. Στο πρώτο μισό του χαρτιού Α3, χρησιμοποιώντας τα σύμβολα που δημιουργήσατε πριν, μας δίνει μια συλλογική εικόνα του τρόπου που συνδέεστε στο πλαίσιο εργασίας σας. Στο άλλο μισό, γράψτε τι πιστεύετε ότι θρέφει το άτομο μέσα στον ρόλο, έτσι ώστε να γίνεται πιο δημιουργικός και πιο ώριμος.

Ολομέλεια

Μοιραστείτε τις συλλογικές σας εικόνες.

Ο στόχος της εργασίας είναι η "δημιουργία" (εμφάνιση) κάποιου είδους πυξίδας για τον επαγγελματικό ρόλο χρησιμοποιώντας την ακολουθία των εικόνων.

Σχετική θεωρία - σημαντικά σημεία για να σημειώσει ο εκπαιδευτής::

- Η λειτουργικότητα ενός ρόλου εξαρτάται από τον τρόπο και τον βαθμό που εξυπηρέτησης του στόχου/σκοπού του συγκεκριμένου εργασιακού πλαισίου.

- Ο ρόλος είναι το όχημα/μέσο με το οποίο μπορεί κανείς να βάλει τις προσωπικές του/της δεξιότητες και ικανότητες στο σύστημα έτσι ώστε να εξυπηρετήσει τους στόχους του.
- Άλλοι ρόλοι, από άλλα πλαίσια, προηγούμενες εργασίες, κ.λπ. σπάνια λειτουργούν, καθώς δημιουργήθηκαν στο παρελθόν, για να εξυπηρετούν διαφορετικούς στόχους τις περισσότερες φορές.
- Ένας λειτουργικός ρόλος απαιτεί μετατόπιση της εστίασης από τον Εαυτό στο Σύστημα.
- Προσωπική/Ατομική Αντίληψη (ρόλος-άτομο) → Συστημική Αντίληψη (ρόλος-μέλος μιας ομάδας)

Αξιώματα Επικοινωνίας

(Είναι σημαντικό να σέβεστε την ακόλουθη σειρά σε αυτές τις εργασίες)

Εργασία 1: "Γραμμή Γενεθλίων"

[Λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία]
(ονομάζουμε δύο κηλίδες στους απέναντι τοίχους του δωματίου ως 1η Ιανουαρίου και 31 Δεκεμβρίου)

- Σηκωθείτε και βρείτε τη θέση σας σύμφωνα με τα Γενέθλιά σας (όχι έτος) χωρίς να μιλάτε ο ένας στον άλλον καθόλου! Επιτρέπεται να χρησιμοποιείτε μόνο μη λεκτική επικοινωνία.

Εργασία 2: "Εννοείς ότι ..."

Σχηματίστε δυάδες, ανάλογα με την ευκολία στην λεκτική επικοινωνία (π.χ. κοινή γλώσσα ή ικανότητα στα Ελληνικά)

- Καθένας λέει μια καταφατική πρόταση, για οτιδήποτε
- Ο άλλος ρωτάει : Εννοείς ότι ...
- Συνεχίζετε να ρωτάτε μέχρι να πάρετε 3 ΝΑΙ απαντήσεις (όχι απαραίτητα σε μια σειρά)
- Στη συνέχεια, αλλάζετε.

Εργασία 3: "Τρόποι επικοινωνίας""

Πείτε μια μικρή ιστορία μεταξύ σας, π.χ. σχετικά με το τι κάνατε την προηγούμενη ημέρα, καθήμενοι διαδοχικά με τους ακόλουθους τρόπους:

- Γόνατο με γόνατο (πρόσωπο με πρόσωπο)
- Πλάτη με πλάτη
- Δίπλα ο ένας στον άλλον (όπως σε ένα λεωφορείο) και μιλώντας ταυτόχρονα
- Γόνατο με γόνατο αλλά με 1 m απόσταση ο ένας από τον άλλον

Εργασία 4: "Κινέζικο πορτρέτο"

Στις ίδιες δυάδες, μοιραστείτε τις σκέψεις σας σχετικά με τις ακόλουθες ερωτήσεις:

Εάν η επικοινωνία ήταν…:

- Μια μουσική/τραγούδι/στίχος
- Ένα χρώμα
- Ένα μέρος
- Ένα όχημα
- …τι είδους θα ήταν αυτό;

Ομάδα των 4

Τι έκανε την επικοινωνία δύσκολη και τι την έκανε εύκολη; Τι διευκόλυνε την επικοινωνία μεταξύ σας;

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων ειπώθηκαν από τις μικρές ομάδες.

Σχετική θεωρία - σημαντικά σημεία για να σημειώσει ο εκπαιδευτής::

Βασικές αρχές επικοινωνίας:

- Είναι αδύνατο να μην επικοινωνείς
- Περιεχόμενο εναντίον πλαισίου (σχέσεις): Η επικοινωνία έχει ένα νόημα μόνο στο συγκεκριμένο πλαίσιό της
- Μήνυμα πομπού διαφορετικό από μήνυμα δέκτη
- Γλώσσα του σώματος > 75% της ανθρώπινης επικοινωνίας
- Η επικοινωνία έχει μόνο παρόν

"Είναι η τελευταία ώρα της σχολικής ημέρας…"

1. Παρουσίαση την εργασίας
2. Καταιγισμός ιδεών για τους ρόλους σε μια τάξη. Η ομάδα αναγνωρίζει έναν αριθμό από ρόλους ως τους πιο χαρακτηριστικούς, για παράδειγμα:
    - Ο δάσκαλος
    - Ο καλός μαθητής
    - Ο προκλητικός
    - Ο ευάλωτος

- Ο χαλαρός
- Ο φροντιστικός

3. Ο εκπαιδευτής ζητάει από την ομάδα να επιλέξει ένα ρόλο και να σχηματίσει ομάδες των 4, όπως οι εσωτερικές φωνές κάθε ρόλου. Επίσης, να δώσει ένα ψευδώνυμο σε κάθε ρόλο.
4. Ο εκπαιδευτής διαβάζει το "σενάριο": μια ιστορία για ένα περιστατικό, πραγματικό ή φανταστικό, το οποίο έχει δημιουργήσει κάποια ένταση στην καθημερινή ζωή μια τάξης λυκείου, την τελευταία ώρα της σχολικής ημέρας.

   Πώς αισθανθήκατε; Πώς βλέπετε την τάξη σας; (μιλήστε από τη θέση του "Εγώ")
5. Μετά τον εσωτερικό διάλογο, γράψτε μια επιστολή/μήνυμα στους άλλους, στην τάξη...
6. Κάθε ρόλος διαβάζει την επιστολή τους στους άλλους.

   (Μετά την ανάγνωση κάθε μιας από τις επιστολές ο εκπαιδευτής λειτουργεί ως καταλύτης για τα συναισθήματα όλων των άλλων συμμετεχόντων από την οπτική των ρόλων τους)..
7. Ο εκπαιδευτής τους ζητάει να σχηματίσουν μεικτές μικρές ομάδες. "Σηκωθείτε, μετακινηθείτε λίγο, βρείτε μια άλλη θέση στο δωμάτιο... Βγείτε από τον ρόλο σας και γίνεται ο εαυτός σας ξανά... Πώς αισθανθήκατε; Τι βιώσατε/καταλάβατε;"

Ολομέλεια

(Κάθε μικρή ομάδα μοιράζεται τις αναφορές τους)

Οι μικρές ομάδες μοιράζονται τις αναφορές τους και στη συνέχεια οι εκπαιδευτές συνοψίζουν με την θεωρία για τις φάσεις της ζωής.

Σχετική θεωρία - σημαντικά σημεία για να σημειώσει ο εκπαιδευτής:

Άξονες φροντίδας στην ομαδική διαδικασία

Κάθε ρόλος, αντιπροσωπεύοντας μια φωνή από την ομάδα, εκφράζει/ φροντίζει για :

- Γνωστική διαφοροποίηση
- Συνέχεια, διατήρηση του κατεστημένου(status quo)
- Ανεξαρτησία, αυτονομία
- Αλλαγή, ασυνέχεια, αναστάτωση
- Προσωπικό νόημα
- Συναισθηματική Έκφραση– θρέφοντας οικειότητα
- Εστίαση στη διεργασία
- Αποτελεσματικότητα εργασίας

Εργασίες για Κλείσιμο

Ικανοποιητικό αίτημα – σε ζευγάρια

(McAdam & Lang, 2009)

Δυάδες (επιλέξτε το άτομο με το οποίο έχετε δουλέψει ελάχιστα μέχρι τώρα)

"Πείτε μου μια φορά που κάνατε κάτι στην επαγγελματική σας ζωή για το οποίο είστε περήφανοι, (ή που οι άλλοι θα ήταν περήφανοι για εσάς που το κάνατε)"

- Ανακρίνετε την ιστορία με λεπτομέρειες, κάντε πολλές ερωτήσεις. Δοκιμάστε να δημιουργήσετε μια οπτική εικόνα του επεισοδίου
- ΕΝΤΟΠΙΣΤΕ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ. Όσο το δυνατόν πιο αυθόρμητα, γράψτε καθένα από αυτά σε ένα αυτοκόλλητο χαρτάκι σημειώσεων και κολλήστε το στο ταίρι σας !
- Αφού ολοκληρώσετε τις δυο συνεντεύξεις/ιστορίες, μοιραστείτε τα συναισθήματα και τις σκέψεις σας γι' αυτήν την διεργασία... Συζητήστε αξίες εκπληρώνουν αυτές οι ικανότητες. Προσπαθήστε να βρείτε τι έχετε κοινό στις δύο ιστορίες που μοιραστήκατε..

Ομάδες των 4

Μοιραστείτε κοινές σκέψεις, συναισθήματα και ιδέες. Γράψτε κάτι με μεταφορικό τρόπο..

Μεγάλη ομάδα

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων ειπώθηκαν από τις μικρές ομάδες.

Ονειρεύομαι

(McAdam & Lang, 2009)

Δυάδες

Ας ονειρευτούμε το μέλλον...

- Κλείστε τα μάτια σας και φανταστείτε πώς θα επιθυμούσατε να είσαστε σε δέκα χρόνια από τώρα. Η προβολή σας πρέπει να είναι χαλαρή, ανακουφιστική, θετική... Φανταστείτε ότι όλες σας οι δυσκολίες έχουν εξαφανιστεί, όλα σας τα προβλήματα έχουν λυθεί. Γίνεται όσο πιο μη-ρεαλιστικοί και δημιουργικοί θέλετε!....Πού μένετε; Τι δουλειά κάνετε; (κ. λ.π.)
- Τώρα, ελάτε αργά στο παρόν. Πώς καταφέρατε να φτάσετε εκεί; Τι έπρεπε να κάνετε για να το πετύχετε αυτό; Ποιος βοήθησε και με ποιόν τρόπο; Ακολουθήστε το όνειρό σας προς τα πίσω μέχρι να φτάσετε στην παρούσα στιγμή/ημέρα.

- Καθένας σας να καταγράψει το δικό του/της όνειρο. Στη συνέχεια, μοιραστείτε το όνειρό σας με το ταίρι σας.

Ομάδα των 4

- Κάθε μέλος κάθε ζευγαριού περιγράφει στο πρώτο πρόσωπο το όνειρο του παρτενέρ του. Αφού μίλησαν όλα τα μέλη της μικρής ομάδας, αφιερώστε μια στιγμή για να σκεφτείτε τι σας έκανε νόημα, τι συνειδητοποιήσατε για τον εαυτό σας, πώς αισθανθήκατε κατά τη διάρκεια αυτού του κοινού μοιράσματος των ονείρων. Πώς αισθάνεστε τώρα; Μοιραστείτε τις σκέψεις και τα συναισθήματά σας μεταξύ σας...
- Τι θα θέλατε να μοιραστείτε ως μικρή ομάδα και με ποιόν τρόπο όταν επανέλθουμε στην Ολομέλεια; Χρησιμοποιείστε έναν αναλογικό τρόπο έκφρασης, όπως για παράδειγμα μια ζωγραφιά, έναν στίχο, ένα τραγούδι, ένα ανθρώπινο γλυπτό... Μόλις ολοκληρώσετε τη συλλογική σας δουλειά(σύνθεση), δώστε ένα ψευδώνυμο της μικρής σας ομάδας στην ομάδα σας.
- Ψευδώνυμο στην μικρή σας ομάδα.

Ολομέλεια

Οι εκπαιδευτές συνθέτουν μια Αλληλουχία των όσων ειπώθηκαν από τις μικρές ομάδες

Μαγικό Κατάστημα [4]

[Το δωμάτιο προετοιμάζεται αναλόγως: τοποθετήστε ένα γραφείο στη μία πλευρά και μια καρέκλα πίσω του (σαν έναν πάγκος)]

Αυτό το κατάστημα είναι πιο διαφορετικό από οποιοδήποτε άλλο κατάστημα στον κόσμο… Τα πράγματα στα ράφια του που είναι "προς πώληση" δεν είναι απτά, ούτε μπορούν να μετρηθούν. Είναι μορφές ισχύος/δύναμης, συνήθειες, δεξιότητες, ικανότητες, χαρακτηριστικές συμπεριφορές, εσωτερικά χαρακτηριστικά, τρόποι σύνδεσης με άλλους ανθρώπους κ.λπ

Και το πιο περίεργο πράγμα για αυτό το μικρό κατάστημα είναι ότι δεν μπορείτε να χρησιμοποιήσετε χρήματα ή οποιοδήποτε άλλο μέσο συναλλαγής για να πάρετε αυτό που θέλετε. Μπορείτε να πάρετε ό,τι ζητάτε από το Μικρό κατάστημα, οτιδήποτε χρειάζεστε αυτή την συγκεκριμένη στιγμή της ζωής σας και το μόνο που πρέπει να δώσετε πίσω σε αυτό είναι κάτι από τον εαυτό σας που ΔΕΝ χρειάζεστε πλέον, όπως μια συνήθεια, ένα είδος συμπεριφοράς, ένα συγκεκριμένο δικό σας χαρακτηριστικό... Αυτό το "πράγμα" σας μπορεί να ήταν απαραίτητο για εσάς μέχρι εκείνη την στιγμή, πέρα από το τι οι άλλοι άνθρωποι σκέφτονταν γι' αυτό. Αλλά ΔΕΝ το χρειάζεστε πια. Και δίνοντάς το στο κατάστημα, δίνετε σε κάποιον άλλο την ευκαιρία να το έχει, ένα άτομο που το χρειάζεται περισσότερο από εσάς "εδώ και τώρα" στη ζωή του/της..

[4] Barbour, A. (1992) Purpose and strategy behind the Magic shop. Journal of Group Psychotherapy, Psychodrama and Sociometry, 45, 91-101

Ο εκπαιδευτής παίρνει το ρόλο του ιδιοκτήτη του μικρού καταστήματος. Κάθε εκπαιδευόμενος έρχεται ένας-ένας και κάθεται μπροστά από το γραφείο του εκπαιδευτή. Αυτός/ή ζητά αυτό θέλει και λέει τι προσφέρει σε αντάλλαγμα.

Δείκτες πανοραμικής διάγνωσης και πολυτροπικής παρέμβασης

Μετανάστευση / Πρόσφυγες [ΕΛΛΑΔΑ]

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Τα συναισθήματα της αγωνίας και της ανασφάλειας • Αβίαστη λήψη αποφάσεων λόγω της απουσίας του κινδύνου / των κινδύνων και της έλλειψης αυτοπεριορισμού • Χαμηλή αυτοεκτίμηση • Αίσθημα απώλειας ταυτότητας σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον • Το να είσαι πρόσφυγας σε κρίσιμα στάδια ζωής μπορεί να εμποδίσει τις διαδικασίες της συναισθηματικής διαφοροποίησης και της δημιουργίας μιας σταθερής ταυτότητας • Σωματοποίηση συναισθηματικών προβλημάτων • Οι μη αναγνωρισμένες βασικές ανάγκες ενδέχεται να περιορίσουν ή να αναστείλουν την επεξεργασία ψυχολογικών ζητημάτων, όπως η θλίψη • Η «ενιαία ταυτότητα» του πρόσφυγα συχνά περιορίζει την αυτο-αντίληψή τους και αυτή των άλλων έναντι αυτών	• Καθορισμός προσώπου αναφοράς ή κηδεμόνα για τους ασυνόδευτους ανηλίκους. • Υποστήριξη και καθοδήγηση • Η μετανάστευση και οι προκλήσεις που προκύπτουν συμβάλλουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων στη στρατηγική λήψης αποφάσεων και επίλυσης προβλημάτων. • Η αντιμετώπιση των δυσκολιών και των παραγόντων άγχους μπορεί να οδηγήσει σε ανάπτυξη και ωριμότητα • Οι μηχανισμοί αντιστάθμισης ενισχύουν την αίσθηση της αυτονομίας, της ανθεκτικότητας και της ευελιξίας • Γνώση γλωσσών και ευρύτερης εκπαίδευσης. • Ανάπτυξη στενών διαπροσωπικών σχέσεων • Η ύπαρξη συγκεκριμένων προσωπικών χαρακτηριστικών / δεξιοτήτων όπως αυτοπεποίθηση, προσαρμοστικότητα,

• Αντιμετώπιση τραυμάτων σε πολλαπλά επίπεδα, στη χώρα τους, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους και κατά την άφιξή τους σε άλλες χώρες	συναισθηματική σταθερότητα, συνεργασία

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Απουσία γενικού οικογενειακού δικτύου για ασυνόδευτους ανηλίκους - έλλειψη οικογενειακής στήριξης (συναισθηματική, οικονομική, κλπ. • Χωρισμός πυρηνικής οικογένειας. Ελλείποντα η εκλιπόντα μέλη της οικογένειας και μέλη της οικογένειας τα οποία ζουν σε άλλες πόλεις η χώρες. • Χαμηλό κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο /ανεργία / κοινωνικός αποκλεισμός (κοινωνικό-περιβαλλοντικός) • Κατανόηση του ρόλου του φροντιστή ως το μεγαλύτερο παιδί /η ανάληψη γονικών ευθυνών μπορεί να εμποδίσει τη διαδικασία κοινωνικοποίησης και ενσωμάτωσης. • Η βαθιά αφοσίωση στην οικογένεια μπορεί να δημιουργήσει αισθήματα ενοχής σε περιπτώσεις όπου οι ανήλικοι δυσκολεύονται να διαχειριστούν τις προκλήσεις της προσφυγιάς. • Πολιτιστικοί παράγοντες σε σχέση με κανόνες της οικογένειας /ρόλους των φύλων, (η γυναίκα στις πλείστες περιπτώσεις) μπορεί να περιορίσει τη συμμετοχή ενός ανηλίκου σε	• Γονική εποπτεία και συναισθηματική υποστήριξη, μαζί με θετικές προσδοκίες από τους γονείς • Καλή επικοινωνία μεταξύ μελών της οικογένειας, μαζί με κοινή κατανόηση σχετικά με κανόνες, στόχους και όρια • Καλές ικανότητες της οικογένειας στην επίλυση συγκρούσεων και λήψη αποφάσεων • Στενές σχέσεις μεταξύ αδελφών με μεγάλο αριθμό παιδιών στην οικογένεια να βοηθούν στην κοινωνικοποίηση τους. • Οικογενειακό δίκτυο σε διάφορες χώρες μπορεί να οδηγήσει στην πολιτιστική επίγνωση • Υποστήριξη για τη διατήρηση της σταθερής επικοινωνίας μεταξύ του ασυνόδευτου ανηλίκου και της οικογένειας προέλευσης του/της • Βοηθώντας την οικογένεια να υποστηρίξει την ενσωμάτωση νέων ανθρώπων σε ένα πολιτιστικό περιβάλλον διαφορετικό από τη χώρα προέλευσης τους

εκπαιδευτικές δραστηριότητες • Πολιτιστικές συγκρούσεις σε σχέση με διάφορους κοινωνικούς νόμους-κανόνες (Χώρα προέλευσης έναντι οικοδέσποινας χώρας) μέσα στην οικογένεια / σε γενιές	

ΣΧΟΛΕΙΟ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Έλλειψη καλά δομημένης κρατικά οργανωμένης πολιτικής ένταξης μαθητών προσφύγων - που δημιουργεί αρνητική «ατμόσφαιρα» και ανεπαρκή δίκτυο υποστήριξης στο σχολείο που οδηγεί σε χαμηλά επίπεδα προσαρμογής ή ακόμα και αποκλεισμό από το σχολικό περιβάλλον • Έλλειψη συγκεκριμένων στρατηγικών και μεθόδων σχολικής ενσωμάτωσης • Έλλειψη συγκεκριμένων στρατηγικών ενσωμάτωσης και εκπαίδευσης για ανήλικους πρόσφυγες πάνω από 16 χρονών • Δυσκολίες φοίτησης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ακολουθούμενη ειδικά από την έλλειψη μαθημάτων υποστήριξης της ενσωμάτωσης • Χαμηλές προσδοκίες από το προσωπικό του σχολείου • Στιγματισμός, περιθωριοποίηση και εκφοβισμός • Έλλειψη συγκεκριμένης πολιτιστικά προσαρμοσμένης επαγγελματικής κατάρτισης η οποία επενδύει στην ανάπτυξη χρήσιμων δεξιοτήτων των νεαρών προσφύγων για την αγορά εργασίας	• Κοινωνικοποίηση μέσω του σχολείου • Δικτύωση με όλη την κοινότητα • Μάθηση της γλώσσας και εξοικείωση με το νέο κοινωνικό-πολιτιστικό πλαίσιο • Γενική εξοικείωση με κανόνες και όρια • Ανάπτυξη δεξιοτήτων οι οποίες οδηγούν σε μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση • Εκπαιδευτές ως πρότυπα για ανήλικους

ΟΜΑΔΑ ΟΜΟΤΙΜΩΝ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Εκμετάλλευση από ομότιμους - εκφοβισμός • Αποκλεισμός από δραστηριότητες λόγω διακρίσεων ---Απομόνωση • Ανάπτυξη αντικοινωνικής-παραβατικής συμπεριφοράς και περιθωριοποίηση --- Ευάλωτος στη χρήση Ναρκωτικών	• Δικτύωση μεταξύ ομότιμων • Συμμετοχή σε ομάδες ομότιμων και παραγωγικές δραστηριότητες • Ενδυνάμωση ομαδικού πνεύματος / κτίσιμο ομάδας μέσω συμμετοχής σε ομάδες • Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων (διαχείριση άγχους, καλύτερη λήψη αποφάσεων, πιο ξεκάθαρη επικοινωνία)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ –ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Η απουσία καλά συντονισμένων πολιτικών του κράτους προνοίας η οποίες καλύπτουν βασικές ανάγκες (διαμονή, υπηρεσίες φαγητού κτλ.) • Πολιτιστικές και θρησκευτικές διαφορές • Ανεπαρκείς δομές για φυσική και πνευματική υγεία • Μη ξεκάθαρες νομοθεσίες για πρόσφυγες • Εκμετάλλευση προσφύγων από τα μέσα για πολιτική προπαγάνδα – Άνοδος ρατσιστικών ομάδων / ομάδων νεοναζί • Διάφορες παρεμβάσεις από την Αστυνομία, το Στρατό και	• Κάλυψη βασικών αναγκών (διαμονή, οικονομική υποστήριξη κτλ.) • Υποστήριξη από την κοινότητα τους και την οικοδέσποινα χώρα. • Ευκαιρίες για εκπαιδευτικές, παραγωγικές και πολιτιστικές δραστηριότητες • Σωστή πληροφόρηση για τα δικαιώματα τους • Πιθανότητα για καλή χρήση νέων ευκαιριών στην οικοδέσποινα χώρα παρά στη χώρα προέλευσης τους • Η θρησκεία ως παράγοντας στην παροχή ελπίδας

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ –ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών (NGOs) σε διάφορα σημεία πρόσβασης μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση και αποσπασματικές πολιτικές παρέμβασης. • Δίκτυα εμπορίας λευκής σαρκός και λαθρεμπορίου προσφύγων • Εμπόριο ναρκωτικών και άλλα εγκληματικά δίκτυα • Απουσία προγραμμάτων προσανατολισμένων σε άντρες από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς – που συνήθως εστιάζουν σε άλλες ευπαθείς ομάδες (η «θηλυκοποίηση» των υπηρεσιών για τους πρόσφυγες). • Η θρησκεία ως παράγοντας μοιρολατρείας και κοινωνικής απόσυρσης ο οποίος αποτρέπει την παρακίνηση και ενεργοποίηση για κοινωνική ενσωμάτωση. • Η μοναδική ταυτότητα «ευάλωτων ανθρώπων που έχουν ανάγκη φροντίδας» ως πρόσφυγες όπως αντιμετωπίζονται από τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς και άλλες υπηρεσίες, μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη λειτουργικότητα και ενδυνάμωση τους, μειώνοντας έτσι την παρακίνηση τους.	• Δίκτυο ομάδων και επαγγελματιών οι οποίοι επιδεικνύουν πραγματικό ενδιαφέρον και αλληλεγγύη προς τους πρόσφυγες. • Η σχέση με άλλους μετανάστες / πρόσφυγες οι οποίοι είναι ήδη ενσωματωμένοι με επιτυχία παρέχει ένα καλό πρότυπο

Σχολική Εγκατάλειψη [ΡΟΥΜΑΝΙΑ – FITT]

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Δυσκολίες στην αναγνώριση των ίδιων αναγκών τους • Έλλειψη ενδιαφέροντος και κινήτρων • Έλλειψη εξωτερικού εστιασμού η ελέγχου • Χαμηλή αυτό-εκτίμηση • Έλλειψη ασφάλειας • Χαμηλό επίπεδο ευσυνειδησίας • Νευρωτισμός • Εσωστρέφεια • Έλλειψη εμπλοκής • Ψηλό επίπεδο άγχους • Άγχος • Καχυποψία για τον κόσμο γύρω • Αντιδράσεις προσαρμογής στο άγχος • Ταλαιπωρία από συναισθηματική παραμέληση • Αίσθημα εγκατάλειψης • Ανασφάλεια • Θλίψη • Αδιαφορία • Πείσμα • Διαταραχή της προσοχής • Έλλειψη φιλοδοξιών • Η έλλειψη αυτό-εκτίμησης • Έλλειψη παρακίνησης • Απάθεια • Κούραση • Κατάθλιψη • Δυσκολία στην προσαρμογή • Χαμηλή αυτό-αναγνώριση στο σχολείο	• Ανοικτότητα • Παρακίνηση • Αυτό-εκτίμηση • Περιέργεια • Πρωτοβουλία • Δημιουργικότητα • Εμπλοκή

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Οικογένεια χαμηλού εισοδήματος • Μέλη φυλετικής ομάδας η ομάδας εθνικής μειονότητας • Να είναι μεγαλύτερος σε ηλικία από το μέσο μαθητή • Οι γονείς δεν αναμιγνύονται στην εκπαίδευση • Συναισθηματική αμέλεια • Έλλειψη εκπαιδευτικού μοντέλου που προσφέρεται από γονείς • Αποδιοργανωμένη οικογένεια • Γονείς με χαμηλό επίπεδο μόρφωσης • Τα αδέρφια είναι αρνητικό πρότυπο • Οι απογοητεύσεις των ίδιων των γονέων • Έλλειψη φαγητού • Η αποδιοργάνωση της οικογενειακής ζωής ως συνέπεια διαζυγίου, • Το αντιφατικό και ανήθικο οικογενειακό κλίμα, υπερβολικά ανεκτικό, • Απόκλιση εκπαιδευτικών μεθόδων • Έλλειψη γονικής εξουσίας, • ψυχρή, αδιάφορη η ταυτόχρονα, τυραννική στάση • μονογονεϊκές οικογένειες • δεν υπάρχει καλή σχέση με γονείς	• Εμπλοκή του οικογενειακού συστήματος στο σχολείο και κοινωνική αναμόρφωση του μαθητή

ΣΧΟΛΕΙΟ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Ανεπαρκής σχολική υποστήριξη • Έλλειψη προγραμμάτων παρέμβασης • Έλλειψη προγραμμάτων συμπερίληψης • Ανεπαρκής ενσωμάτωση στη σχολική ομάδα • Σχέσεις χαμηλής ποιότητας με εκπαιδευτικούς και συναδέλφους • Αποφυγή του σχολείου • Απουσίες • Βανδαλισμοί • Βίαιη συμπεριφορά • Αντιγραφή • Ανυποταξία στους σχολικούς κανόνες και κανονισμούς, • σκασιαρχείο, • επανάληψη • κίνητρα και μειωμένο ενδιαφέρον σε σχέση με το σχολείο, λάθη των εκπαιδευτικών (στάσεις και σχέσεις)	• Καλή σχέση μεταξύ οικογένειας και σχολείου • Καθοδήγηση μεταξύ συναδέλφων • Μαθήματα διαχείρισης άγχους • Η συμμετοχή όλων των παιδιών στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το καθένα σύμφωνα με τη δύναμη και δυνατότητες του • Αναγνωρίζοντας τις δεξιότητες και ανάγκες του κάθε παιδιού που ενσωματώνεται στο εκπαιδευτικό σύστημα • Εξωσχολικές δραστηριότητες (εκδρομές, θεάματα, επισκέψεις σε μουσεία, θεματικοί διαγωνισμοί, κατασκηνώσεις, κτλ.), • Ευθύνες στην τάξη, ανοικτές σχέσεις και υποστήριξη μεταξύ συναδέλφων, • Αξιοποίηση μαθητών με δυσκολίες μέσω εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων • Εξωσχολικές δραστηριότητες για να αυξηθεί το δέσιμο τους με το σχολείο • Γονική ενημέρωση και συμβουλευτική σχετικά με τις ανάγκες των παιδιών • Η αυξημένη επίγνωση για τα οφέλη μιας κατάλληλης μόρφωσης • Εφαρμογή εναλλακτικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων «δεύτερης ευκαιρίας» για αυτούς που παράτησαν το σχολείο • Δραστηριότητες συμβουλευτικής για το σχολείο

	• Συμβουλεύοντας τους μαθητές και γονείς για πρόσβαση σε κονδύλια και επιδόματα (υποτροφίες, επιδόματα, απαιτούμενες προϋποθέσεις, χρήματα για υπολογιστές) • Νομική βοήθεια για το σκοπό της απόκτησης εγγράφων ταυτότητας.

ΟΜΑΔΑ ΟΜΟΤΙΜΩΝ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Έλλειψη ενσωμάτωσης μέσα σε ομάδα • Ανήκει σε εγκληματική η παραβατική ομάδα • Πρώιμη εγκυμοσύνη • Έλλειψη κοινωνικής αγωγής • Κακή συνοδεία	• Αθλητικές δραστηριότητες • Δημιουργικές δραστηριότητες • Σωματικές δραστηριότητες • Χρησιμοποιώντας την εμπειρία αυτών που παράτησαν το σχολείο για ανάπτυξη αυτοπεποίθησης στην εκπαίδευση

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ –ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Κοινωνικός αποκλεισμός / περιθωριοποίηση • Ανεργία • Φτώχεια • Οικονομική πίεση • Πολιτισμός προέλευσης • Κοινωνική και ηθική ΚΡΙΣΗ, • Έλλειψη συστήματος κοινωνικής προστασίας, • Σύγχυση η απουσία κανόνων η αξιών	• Αυξάνοντας την εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας στην επίλυση περιπτώσεων σχολικής εγκατάλειψης η περιπτώσεις που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο • Ομάδες μελών της κοινότητας οι οποίοι εμπλέκονται στην επαν-ενσωμάτωση παιδιών στα σχολεία

Απόκλιση [ΙΤΑΛΙΑ]

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Σύνδρομο υπερδραστηριότητας, ελλειμματική προσοχή • Επηρεάζεται εύκολα από ηγέτη η ομάδα • Αδύνατοι οικογενειακοί δεσμοί και οικογενειακή βία • Απουσίες και εγκατάλειψη σχολείου • Δυσκολίες κοινωνικοποίησης, υπογράμμιση της έλλειψης προσοχής • Εκπαιδευτικός και συναισθηματικός • Επιθετικότητα και τάση για υπεκφυγή • Ανικανότητα ελέγχου των παρορμήσεων, φτωχή ικανότητα για ανοχή • Κανόνες • Προσωπική, οικογενειακή και κοινωνική δυστυχία • Αμέλεια και έλλειψη προσοχής, και / η εγκαταλελειμμένος στον εαυτό σου • Κοινωνικές παραβάσεις • Υγιεινή υγειονομική αμέλεια η υπερβολική μανιακή περιποίηση • Συγκρούσεις, άρνηση, αβεβαιότητα η χειραγώγηση της Εξουσίας • Δυσκολία στις διαπροσωπικές και ομαδικές αλληλεπιδράσεις • Συναισθηματική ευαισθησία • Ανάγκη ακρόασης και ομαλοποίησης των σχέσεων • Διφορούμενη συμπεριφορά	• Επεξεργασία εμπειρικών τραυμάτων η δυσάρεστων εμπειριών • Εκπαιδευτική και ψυχολογική υποστήριξη και συνοδεία • Αναγνώριση και διαχείριση των συναισθημάτων, της απογοήτευσης από τη σύγκρουση • Ανάπτυξη της κριτικής αίσθησης • Οικογενειακή και κοινωνική διαμεσολάβηση • Ενίσχυση αυτό-εκτίμησης και ενδυνάμωσης • Πληροφορίες και εκπαίδευση για τις συνέπειες της χρήσης ουσιών και αποκλίνουσας συμπεριφοράς • Αποκατάσταση παραδειγμάτων αξίας • Ανάκτηση αφοσίωσης και προσωπικής και κοινωνικής ευθύνης • Η εύνοια ενός αποτελεσματικού και εκπαιδευτικού συστήματος υποδοχής • Ενημέρωση και εκπαίδευση για ποινικές διαδικασίες • Ενεργοποίηση αθλημάτων και βιοενεργειακών δραστηριοτήτων • Ενίσχυση παραγόντων προστασίας από ενήλικες και προσωπική και κοινωνική αυτονομία • Πειραματισμός με επαγγελματικές δραστηριότητες

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Εμπειρία πρώιμου αλκοολισμού • Εμπειρία νοσηλείας και ανάγκη για φροντίδα υγείας • Ώριμη συμπεριφορά • Φτωχή αυτό-εκτίμηση η υπερβολικός ναρκισσισμός • Χαρακτηριστικά Κατάθλιψης • Χαρακτηριστικά Μανίας • Πρώιμη χρήση ναρκωτικών • Πρώιμη χρήση ψυχοτρόπων φαρμάκων η αντικαταθλιπτικών • Εμπειρίες πρώιμης σεξουαλικοποίησης • Ανεπαρκές όραμα σχεδιασμού (σχολικό και επαγγελματικό) • Δυσκολία στις διαπροσωπικές σχέσεις • Ασταθείς ψυχικές λειτουργίες • Χαμηλή αυτό-εκτίμηση • Μορφές κοινωνικής δυσλειτουργίας • Έλλειψη φιλοδοξιών για το μέλλον • Αίσθηση παντοδυναμίας και αντίληψη ισχυρής αυτοπεποίθησης • Αστάθεια, παρορμητικότητα, ευθραυστότητα, εναντίωση στους ενήλικες	• Διδασκαλία της ομαδικής θετικότητας ως πόρου • Ενίσχυση ενεργής ακρόασης και συζήτησης • Ενδυνάμωση της αντοχής (ανατροφής, εκπαιδευτικής, συναισθηματικής, αναγνώρισης, αγάπης) • Ενίσχυση της μάθησης και σχολικών διαδικασιών • Επένδυση στην κοινωνικοποίηση και κοινωνική προβολή • Εκπαιδευτικές πρακτικές για ενίσχυση προσωπικών δυνατοτήτων • Πρακτικές για ενίσχυση καλλιτεχνικής και «χειραγωγικής» εκφραστικότητας • Εθελοντικές πρακτικές (ανηλίκων σε κίνδυνο, αναπηρίας, ηλικιωμένων, νεανικές φυλακές) • Εκπαιδευτική διδασκαλία και σχολική υποστήριξη • Εκπαιδευτικά και ενημερωτικά εργαστήρια σχετικά με νομικά θέματα • Θεραπευτική εργασία για περιορισμό αντιδραστικής επιθετικότητας • Πρακτικές εμπειρίες με θύματα εκφοβισμού και κυβερνο-εκφοβισμού • Πρακτικές γνωστικής εμπειρίας με ταχυδρομική αστυνομική εργασία (διαδικτυακό έγκλημα, βία, απειλές, κατασκοπευτική παρακολούθηση , ..)

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Οικονομική φτώχεια και φτώχεια αξιών της οικογένειας • Πολύ-προβληματική οικογένεια (βίαιη, μη εκπαιδευτική, δυσλειτουργική, απόκλιση, εθισμός στα ναρκωτικά) • Ανατροφή σε κίνδυνο (έλλειψη δικαιωμάτων στους ανήλικους, ανάθεση κοινωνικών υπηρεσιών, μετακίνηση παιδιών) • Βοηθούμενη και άμεση βία στα παιδιά • Αναφορές για εγκλήματα και καταγγελίες • Έλλειψη κανόνων και εκπαιδευτικής εξουσίας • Σοβαρή αμέλεια και συναισθηματική κακοποίηση • Ανεργία και έντονη φτώχεια • Έλλειψη οικογενειακής αναφοράς και κοινωνικού δικτύου, μοναξιά • Ανεπαρκής γνώση κοινωνικών και νομικών κανόνων • Αντιπολιτευτικές συμπεριφορές και άρνηση κοινωνικό-εκπαιδευτικής βοήθειας • Ανύπαρκτη η φτωχή ευθύνη στον αγώνα ενάντια στις σχολικές δυνατότητες των παιδιών.	• Ανατροφή • Εκπαιδευτική και κοινωνική υποστήριξη • Υποστήριξη για συναισθηματική διαχείριση στις οικογενειακές σχέσεις • Συμμετοχή σε έργα αμοιβαίας βοήθειας μεταξύ οικογενειών • Συναντήσεις κατάρτισης και ευαισθητοποίησης για τη διαχείριση • Κατάρτιση ανηλίκων σε κίνδυνο • Επίλυση προβλημάτων • Ασφαλής και υγιή προσκόλληση μεταξύ μητέρας και παιδιού; • Γονική επίβλεψη, έλεγχος και αποτελεσματική εκπαίδευση; • Επικοινωνία φιλο-κοινωνικών οικογενειακών αξιών • Συμμετοχή γονέων στις ζωές των παιδιών τους; • Γονική μέριμνα για ψυχιατρικά προβλήματα • Μεγαλύτερη συμμετοχή σε εκπαιδευτικά ιδρύματα • Διαχείριση συγκρούσεων και εκπαιδευτικό στυλ

ΣΧΟΛΕΙΟ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Σχολική αποτυχία • Εγκατάλειψη η σχολική αποτυχία • Ανεπαρκής συμμετοχή στη σχολική ζωή από γονείς • Προκατάληψη ενάντια στο σχολείο από τους γονείς • Προκατάληψη από το σχολείο προς οικογένειες σε κίνδυνο • Φτωχός σχεδιασμός του σχολείου που φιλοξενεί παιδιά σε κίνδυνο • Έλλειψη επάρκειας συγκεκριμένου σχολείου στη διαχείριση «περιπτώσεων» ανηλίκων σε κίνδυνο • Φτωχή ψυχο-εκπαιδευτική υποστήριξη στο σχολείο για ανήλικους και εκπαιδευτικούς • Έλλειψη κοινωνικής εκπαίδευσης για τα προβλήματα της πρόληψης και διαχείρισης ανηλίκων σε κίνδυνο • Ανεπαρκής συμμετοχή στον εξατομικευμένο οικογενειακό σχεδιασμό • Υποτίμηση του σχολείου από οικογένειες • Ανεπαρκής ενσωμάτωση μεταξύ σχολείου, οικογένειας και εδαφικών υπηρεσιών • Προκατάληψη, περιθωριοποίηση, εκφοβισμός, κυβερνο-εκφοβισμός • Κοινωνικός και εκπαιδευτικός αποκλεισμός • Επιστροφή του αναλφαβητισμού • Δυσπιστία στο εκπαιδευτικό ίδρυμα και απώλεια εκπαιδευτικής αξιοπιστίας	• Θετική συμμετοχή μεταξύ μελών της οικογένειας • Συναισθηματική υποστήριξη για εκπαιδευτικούς και γονείς • Καλή διαχείριση συγκρούσεων με τις οικογένειες • Μετατρέποντας τη γνώση σε τεχνογνωσία (δεξιότητες) • Εκπαιδεύοντας τον μελλοντικό πολίτη χωρίς διακρίσεις • Κτίζοντας ηθική της ιθαγένειας: Ευρωπαϊκή ταυτότητα και αίσθηση του ανήκειν, σεβασμός για τους άλλους σε όλες του τις μορφές. • Διαφάνεια και επικοινωνιακή δεξιότητα, να είναι πλήρης • Ενσυναίσθηση και συσχετική σχέση με τους πόρους της επικράτειας • Έργα για συμπερίληψη παιδιών σε κίνδυνο χωρίς διακρίσεις • Υιοθέτηση κατάλληλων στρατηγικών για εκπαιδευτικές, κοινωνικές και οικογενειακές ανάγκες • Χρήση πολιτιστικών μεσολαβητών, εκπαιδευτικής ανατροφοδότησης, βιωματικών εργαστηρίων • Υποστήριξη ατομικής και ομαδικής μάθησης • Προώθηση μάθησης βασισμένης στην συναισθηματική-συναισθηματική διάσταση • Προώθηση ποιοτικής συμμετοχής

	• Να είστε ευαίσθητοι, προσεκτικοί στις ανάγκες των μαθητών • Ενεργή συμμετοχή όλων των πρωταγωνιστών

ΟΜΑΔΑ ΟΜΟΤΙΜΩΝ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Απαξίωση κοινωνικών και νομικών κανόνων • Συμμετοχή σε ομάδες απόκλισης και αίσθημα άνεσης • Αποκλεισμός από την κοινότητα/ απομόνωση • Συμπεριφορά υπεκφυγής και αναζήτησης ηγεσίας • Προκλήσεις σε ομάδες και τάση επιθετικότητας • Θετική εικόνα κατανάλωσης ναρκωτικών από ομότιμους • Επίβλεψη της επικράτειας, ένας χάρτης σχέσεων σε κίνδυνο • Κοινωνική δυσπροσαρμοστικότητα και τάση προς χαιρεκακία • Συγκέντρωση • Προκλήσεις σε ομάδες και τάση επιθετικότητας • Ομάδα απόκλισης η οποία αναγνωρίζεται ως προστατευτική • Αναγνώριση υπό-ομάδων απόκλισης • Αμοιβαία κάλυψη και σιωπή • Συχνά οικογένειες εμπλέκονται σε ομάδες απόκλισης • Τάση για συμπερίληψη ευάλωτων παιδιών • Εμπλοκή σε δομημένες εγκληματικές ομάδες • Εκφοβισμός και ομαδικός κυβερνο-εκφοβισμός • Βανδαλισμοί και χρήση ναρκωτικών σε ομάδες	• Εμπειρία της ομάδας ως πόρος χώρου και νομικής ανάπτυξης • Πειραματισμός με διαπροσωπικούς δεσμούς εμπιστοσύνης • Ενίσχυση κοινωνικής και πολιτιστικής κοινωνικοποίησης • Συμπερίληψη σε ομάδες ίσων λειτουργικών και αναπτυξιακών στόχων • Εμπλοκή σε οικογενειακά έργα • Εμπλοκή σε ομαδικά παιγνίδια • Εξερεύνηση της επικράτειας και τόνωση ενδιαφέροντος • Μεγαλύτερη εξωτερική συμμετοχή ενάντια στην παρανομία • Κοινωνική εμπλοκή (πολιτική, εταιρική, θεσμική) • Αποτελείται από κοινούς κανόνες, πόρους, και συναίνεσης • Εξερεύνηση της επικράτειας και τόνωση ενδιαφέροντος • Ενίσχυση έργων σχολικής συμπερίληψης • Αναγνώριση και ενδυνάμωση ομότιμων εκπαιδευτικών ομάδων • Σχεδιασμός προληπτικών εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στην οικογένεια και στο σχολείο • Ευαισθητοποίηση στην αποδοχή ποικιλομορφίας και δυσφορίας • Εμπλοκή σημαντικών εκπαιδευτικών προσώπων (πέραν της οικογένειας)

	• Σχεδιασμός εκπαιδευτικών και περιεκτικών οδών υποστήριξης στη νομιμότητα

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ –ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Περιορίζει το σχεδιασμό κοινωνικών πολιτικών οι οποίες στοχεύουν αδύναμους και ευάλωτους ανθρώπους • Νέο υλικό και οικονομική φτώχεια • Οικειότητα με την εγκληματικότητα και το έγκλημα • Επικράτειες με υψηλό κίνδυνο απόκλισης • Κακουχίες, απόκλιση, περιθωριοποίηση, βία • Υψηλός δείκτης παραπόνων και χρήσης ναρκωτικών • Κοινωνική αδιαφορία και έλλειψη αλληλεγγύης • Στατιστικές για την απόκλιση και αδικήματα λόγω ανταγωνισμού • Αδύναμοι η ανύπαρκτοι κοινοτικοί δεσμοί • Αδύναμη αξιολόγηση παρεμβάσεων πρόληψης • Κακή φροντίδα κοινωνικών σχέσεων (έλλειψη επαρκών υπηρεσιών) • Οικογένειες σε κίνδυνο • Ελλειπής σεβασμός για τα θεμελιώδη δικαιώματα των γυναικών και ανηλίκων • Έλλειψη κοινωνικής προστασίας και αντίληψης κοινωνικών κινδύνων	• Δημιουργία περισσότερων ευκαιριών για κοινωνικό-πολιτιστική ανάπτυξη • Ίσες ευκαιρίες για άντρες και γυναίκες • Μεγαλύτερη αναγνώριση των αξιών της αλληλεγγύης • Οικονομική υποστήριξη και υποστήριξη αξιών • Ευκαιρίες για κοινωνική συμπερίληψη • Εκπαιδευτικά έργα για τη νομιμότητα και την επένδυση στην εκπαίδευση • Μεγαλύτερη αναγνώριση των αξιών της αλληλεγγύης • Οικονομική υποστήριξη και υποστήριξη αξιών • Ευκαιρίες για κοινωνική συμπερίληψη και εκπαιδευτική υποστήριξη • Εκπαιδευτικά έργα για τη νομιμότητα και την επένδυση στην εκπαίδευση • Ενδυνάμωση κοινωνικών δικτύων • Μεγαλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης και εκπαίδευσης • Ενεργή συμμετοχή στις επιλογές της κοινότητας • Συμβουλευτική ως μεθοδολογία κοινωνικών πολιτικών • Κοινωνικά εργαστήρια για την υπηκοότητα και τη νομιμότητα

Εγκληματικότητα [ΡΟΥΜΑΝΙΑ – BUZIAS]

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές / προστατευτικοί παράγοντες**
• Δυσκολίες στις διαπροσωπικές σχέσεις • Χαμηλή αυτό-εκτίμηση • Παρορμητικότητα • Ψυχικές διαταραχές • Κατάχρηση ναρκωτικών ουσιών • Έλλειψη αρχών και αξιών • Χαμηλή ανοχή στο άγχος και την απογοήτευση • Χαμηλή νοημοσύνη	• Βασικές δεξιότητες ζωής • Λήψη αποφάσεων • Διαχείριση συναισθημάτων • Επικοινωνιακές δεξιότητες • Θετική αυτό-εικόνα και αυτό-εκτίμηση • Ύπαρξη συστήματος αρχών και αξιώ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές/ προστατευτικοί παράγοντες**
• Δυσκολίες στην επικοινωνία μεταξύ μελών της οικογένειας • Χαμηλό κοινωνικό-οικονομικό κύρος / κοινωνική περιθωριοποίηση / ανεργία • Έλλειψη υποστήριξης / έλεγχος/ σύστημα προστασίας του παιδιού • Ανεπαρκής γονικός έλεγχος / έλλειψη μόνιμης επίβλεψης από τους γονείς • Έλλειψη πειθαρχίας βασισμένης στις συνέπειες • Έλλειψη παρακολούθησης και συνεπώς γνώσης των δραστηριοτήτων του παιδιού • Η αποδιοργάνωση της οικογενειακής ζωής ως συνέπεια διαζυγίου • Παιδιά τα οποία μεγάλωσαν με ένα γονέα • Γονική κακομεταχείριση η αμέλεια • Εγκληματίες γονείς η αδέλφια • Η μετάβαση από το ένα είδος ζωής σε άλλο, τον αστικό τρόπο ζωής από τον αγροτικό • Έλλειψη ψυχαγωγικών εγκαταστάσεων. • Ακανόνιστη εργασία • Έλλειψη γονικής φροντίδας και στοργής • Οι γονείς εργάζονται στο εξωτερικό • Μέγεθος οικογένειας (πάρα πολλά παιδιά)	• Γονικός έλεγχος και ενδιαφέρον • Θετικές διασυνδέσεις μεταξύ μελών της οικογένειας • Συναισθηματική υποστήριξη • Ξεκάθαροι κανόνες και όρια • Οικογενειακή ικανότητα: ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων, λήψης αποφάσεων, επίλυσης προβλημάτων

ΣΧΟΛΕΙΟ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές/ προστατευτικοί παράγοντες**
• Σχολική αποτυχία • Αρνητικό / ανεπαρκές σχολικό ψυχό-κοινωνικό κλίμα • Εκφοβισμός / στιγματισμός / περιθωριοποίηση • Έλλειψη μόνιμης διασύνδεσης μεταξύ οικογένειας και σχολείου • Έλλειψη ηθικής εξουσίας στους δασκάλους • Απουσίες	• Καλή συνεργασία μεταξύ οικογένειας και σχολείου/δασκάλων
ΟΜΑΔΑ ΟΜΟΤΙΜΩΝ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές/ προστατευτικοί παράγοντες**
• Η επιρροή σοβαρών παραβατών στο περιβάλλον των ανηλίκων πείθοντας τους να προβούν σε αντικοινωνικές πράξεις • Αντικοινωνικές ομάδες ομότιμων • Απόρριψη ομότιμων	• Δημιουργικές δραστηριότητες
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές/ προστατευτικοί παράγοντες**
• Ελλειμματική κοινωνικοποίηση • Κοινωνικός αποκλεισμός / περιθωριοποίηση	• Προσφορά οικονομικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών ευκαιριών στην κοινότητα

• Κοινωνική και επαγγελματική ανεπάρκεια και έλλειψη ενσωμάτωσης • Ανεργία • Χαμηλό κοινωνικό-οικονομικό στάτους • Φτώχεια	• Κοινοτική υποστήριξη • Ευκαιρίες απασχόλησης • Επαγγελματική εκπαίδευση / προσόντα • Επίγνωση των συνεπειών της διάπραξης εγκλημάτων ανάμεσα στους έφηβους

Εθισμός στα Ναρκωτικά [ΚΥΠΡΟΣ]

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές/ προστατευτικοί παράγοντες**
• Ελλείψεις στη νοοτροπία – Ελλειμματική ταυτότητα • Έλλειψη θετικών προτύπων • Δυσκολίες στις διαπροσωπικές σχέσεις • Ασταθείς διανοητικές λειτουργίες • Χαμηλή αυτό-εκτίμηση • Δυσκολία ελέγχου των παρορμήσεων - παρορμητικότητα • Αναζήτηση συναισθηματικών ερεθισμάτων • Χαμηλή ανοχή στο άγχος και τις απογοητεύσεις • Αισθήματα απόγνωσης και αδιεξόδων • Θετικές συμπεριφορές και αντιλήψεις της χρήσης ουσιών • Πρώτη χρήση σε νεαρή ηλικία • Έλλειψη φιλοδοξιών για το μέλλον • Σύνδρομο Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερδραστηριότητα • Υπαρξιακή άνοια (έλλειψη αρχών και αξιών)	• Πνευματική αντοχή • Ατομικές δεξιότητες (βασικές δεξιότητες ζωής): • Λήψη αποφάσεων • Επίλυση προβλημάτων • Διαχείριση συναισθημάτων, άγχος (θυμός, κτλ.) • Κριτική Σκέψη • Δημιουργική σκέψη • Θετική αξίωση • Επικοινωνιακές δεξιότητες • Θετική αυτό-εικόνα και αυτό-εκτίμηση • Γνώση για τις επιδράσεις της χρήσης ουσιών • Αρνητική στάση προς τα ναρκωτικά • Ύπαρξη συστήματος αρχών και αξιών

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές/ προστατευτικοί παράγοντες**
• Δυσκολίες επικοινωνίας μεταξύ των μελών της οικογένειας • Αυταρχικοί ή υπερανεκτικοί γονείς • Συναισθηματική παραμέληση ή κακοποίηση • Χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση / κοινωνική περιθωριοποίηση / ανεργία • Έλλειψη στήριξης / ελέγχου • Θετικές στάσεις, αντιλήψεις για τη χρήση ουσιών • Γονείς που κάνουν χρήση ουσιών	• Γονικός έλεγχος και ενδιαφέρον • Θετικοί δεσμοί μεταξύ των μελών της οικογένειας • Συναισθηματική στήριξη • Θετικές προσδοκίες γονέων • Ξεκάθαροι κανόνες / στόχοι / όρια • Οικογενειακή επάρκεια: ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων, λήψης αποφάσεων, αντιμετώπισης προβλημάτων
ΣΧΟΛΕΙΟ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	**Καλές πρακτικές/ προστατευτικοί παράγοντες**
• Σχολική αποτυχία • Αρνητικό/ ελλειμματικό σχολικό ψυχοκοινωνικό κλίμα • Κακή ενσωμάτωση στη σχολική ζωή, σκασιαρχείο • Έλλειψη ξεκάθαρων κανόνων / πολιτικής του σχολείου • Χαμηλές προσδοκίες σχολείου / εκπαιδευτικών • Εκφοβισμός /στιγματισμός / περιθωριοποίηση	• Γονικός έλεγχος και ενδιαφέρον • Θετικοί δεσμοί μεταξύ των μελών της οικογένειας • Συναισθηματική στήριξη • Θετικές προσδοκίες γονέων • Ξεκάθαροι κανόνες / στόχοι / όρια • Οικογενειακή επάρκεια: ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων, λήψης αποφάσεων, αντιμετώπισης προβλημάτων
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ	
Λίστα ελέγχου των σημαντικών δεικτών οι οποίοι μπορούν να	**Καλές πρακτικές/ προστατευτικοί παράγοντες**

τύχουν σκέψης από ένα εμπειρογνώμονα για να παρατηρήσει και να αποτρέψει την ανάπτυξη επικίνδυνης συμπεριφοράς	
• Ελλειμματική κοινωνικοποίηση • Στάσεις και αντιλήψεις που επιτρέπουν ή υποστηρίζουν τη χρήση ουσιών • Φτώχεια, εγκληματικότητα • Περιοχές με υψηλό δείκτη επικράτησης και διαθεσιμότητας ναρκωτικών • Κοινωνικός αποκλεισμός / περιθωριοποίηση • Προβολή προτύπων χρήσης από τα ΜΜΕ	• Προσφορά οικονομικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών ευκαιριών στην κοινότητα • Προσφορά ευκαιριών για δημιουργική απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο • Υποστηρικτική Κοινότητα • Μηνύματα κατά της χρήσης στην κοινότητα

Βιβλιογραφία

Agazarian, Y.M., Gantt, S.P., & Twomey, H.,(2006). Roles. In Y.M. Agazarian & S.P. Gantt (Eds.), SCT in Clinical Practice: Applying the Systems-Centered Approach with Individuals, Families and Groups. Livermore, CA: WingSpan Press.

Barbour, A. (1992) Purpose and strategy behind the Magic shop. Journal of Group Psychotherapy, Psychodrama and Sociometry, 45, 91-101

Filippou, D. & Karantana, P. (2010). Stories to Dream ... Games to Grow. Athens: Kastaniotis Editions.

Gantt, P.S. (2005). Functional Role Taking in Organizations and Work Groups. The Group Psychologist, a Newsletter of Div. 49 of the American Psychological Association, Vol. 15, No. 5. p. 15.

McAdam, E. & Lang, P. (2009). Appreciative Work in Schools: Generating Future Communities. Chichester: Kingsham Press.

Polychroni, K., Gournas, G. & Sakkas, D. (2008). Actualizing Inner Voices and the Group Process: Experiental Training in Personal Development. Human Systems, vol. 19, issue 1-3, pp 26-43.

Protopsalti-Polychroni, K., & Gournas, G. (2004). Inner voices and dialogue in family therapy and systemic training. Context: Magazine for Family Therapy and Systemic Practice in the UK, 73, 11-12.

Polychroni, K. (2016). A Multi-level, Multi-focal, Multi-voiced Journey: Not Without Family Therapy-Not With Family Therapy Alone. In M. Borcsa, P. Stratton (eds.), Origins and Originality in Family Therapy and Systemic Practice, European Family Therapy Association Series. Switzerland: Springer

Vassiliou,G & Vassiliou,V. (1983).On the Diogenes Search: Outlining a Dialectic-SystemicApproach concerning the functioning of Anthropos and Suprasystems In Pines, M. (Ed). The Evaluation of Group Analysis. Routlege and Kegan. London.

Το έργο **CHANGING YOUTHstories** χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Erasmus + (KA2) από τον Εκτελεστικό Οργανισμό Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού (EACEA) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της Βασικής Δράσης 2: **"Συνεργασία για καινοτομία και ανταλλαγή καλών πρακτικών".**

Οι δράσεις στο πλαίσιο του KA2 επιτρέπουν σε οργανισμούς από διαφορετικές συμμετέχουσες χώρες να συνεργαστούν, να αναπτύξουν, να μοιραστούν και να μεταφέρουν βέλτιστες πρακτικές και καινοτόμες προσεγγίσεις στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεολαίας.

Η τρέχουσα δράση εμπίπτει στην **"Ανάπτυξη ικανοτήτων στον τομέα των νέων "**, η οποία υποστηρίζει τη συνεργασία με τους ακόλουθους φορείς σε 4 χώρες συνολικά:

- Αθηναϊκό Κέντρο Μελέτης του Ανθρώπου **(Ελλάδα)**
- Centrul de Reeducare Buzias **(Ρουμανία)**
- FITT (Timis County Youth Foundation **(Ρουμανία)**
- Eughenia s.c.s. **(Ιταλία)**
- Eurosucess Consulting **(Κύπρος)**

Επικοινωνία

Αθηναϊκό Κέντρο Μελέτης του Ανθρώπου (ΑΚΜΑ)
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΕΡΕΥΝΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Παπαδήμα 2 & Δεινοκράτους
11521, Athens, Greece

Phone: +30 2106898031,
+30 2109824147
Email: info@akma.gr
http://www.akma.gr